

A szépség. La beauté.

Minden lélek szépségére készíti az Original-Pasta POMPADOUR dr. Rix A. (Bécs) készítménye foglalta el mindenkoron az első helyet. Ez a világhírű, általános népszerű szer — (Férfiak és nők számára) — visszahívja a szépséget, visszaadja a természetes szépséget, visszaadja a természetes szépséget, visszaadja a természetes szépséget...

Frank Kati k. a. M/n. Frankfurtból már évek óta így rendel: «Sziveskedjék mint rendszeresen 5 Pasta Pompadour M/n. Frankfurtba küldeni. És így tovább vagy 10,000 magon régi verő a világ magas és legmagasabb köréből. Mert a ki ezt a csoda-pasztát csak egyszer használta az további nyitja. 1 tégely Original-Pasta Pompadour használati utasítással: 1 frt 50 kr, 1 tégely Pompadour-tej, rizsop helyett használandó és jól tapadó 1 frt 50 kr, 1 doboz Pompadour-szappan (3 db) durva, repedezett kezek ellen 90 kr, Marquise szappan fűrészes használatra 50 kr Rix dr. Marquise de Pompadour Fett-Fuder-igeon alkalmas nappali és éjszakai használatra; nemcsak széppé és rózsásá teszi a bőrt, hanem meg is puhítja és ifjú úda szent kölcsönös neki. Teljesen ártalmatlan melyet a legmagasabb arisztokrácia hölgyei és a művészek előszeretettel használnak. 1 doboz ára 1 frt 25 kr. Gyógyszerészek, a kik még raktáron nem tartják, forduljanak a központba: Bécs, Praterstrasse 16., saját ház.

Wilhelmine Rix dr. özvegye és fia. 40 év óta egyedül készítője a valódi Original-Pasta Pompadournak. Budapest: Török Józsefnél dr. Egger Leo és Egger J.-nél és Braun Mórtnál. 2387

Levélbéllyeg-kereskedés PRÜCKLER J. C. Budapest, IV., Régi posta-u. 5. Alapított 1876. 7240. Veszek! Eladok! Cserélek!

Főiskolai igazg. orvos Dr. KUN ZOLTÁN kiroprált gyógyszerel. Vértékző labdacok, rőszaszínre cukrozza: vérszegénység, sápkórosok, gyengélkedők, görvélkórosok, látszólag tüdőbetegnek legjobb gyógyszere. 1 tégely ára 1 frt 30 kr. Hurut labdacok, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, tüdővész, hideglelés, malária, gümőkör ellen legkifejlesztettebb 1 tégely árát 1 frt 30 kr. Női betegségek ellen leghatékonyabb gyógyszer az IRRIGÁLÓ POR 1 doboz 1 forint 20 kr. Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájbetegségek fölötti Kétnő óvőszere a ragályos torokbajoknak is 1 ara 60 krajczár. A Purpurin Crème arc- és kézkenőcsnek meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczór minden foltot eltávolít s barnosnyertvé varázsolja. 1 tégely 1 frt 20 kr. Kapható a készítőnél: TERSTYÁNSZKY K. gyógyszerésznél Sárospatakon. 6839. Főraktár Budapest: Török József gyógyszerárban, Király-utca. Dr. Suday Emil gyógyszerárban, Városház-tér. Minden drogus-üzletben és gyógyszerárban kaphatók.

A legszebb élő virágokat, esküvői és egyéb csokrokat, alkalmi koszorukat, dísznövényeket és virágokat legutányosabban szállít. REINISCH TESTVÉREK kereskedelmi kertészet, VII. kerület, Gizella-ut 33. szám. VIRÁGCSARNOKA Deák-tér, a földalatti villamos vasút kioskjában. Vidéki megrendelések postafordultával a leggyorsabban eszközöltenek. 7252

A már 40 év óta dicsegetreméltólag ismert, a m. kir. egészségügyi hatóság által jónak talált és engedélyezett dr. SPITZER-féle arcztisztító kenőcs dr. SPITZER-féle bőrszépítő szappan. Egy nagy tégely arczenőcs ára 80 kr., kisebb 50 kr., szappan 50 kr. Utánzásoktól óvakodjunk! Csak Krajcsovics által Vukováron készített kenőcs valódi. Minden tégelyen Krajcsovics a készítő arczképe látható. Budapest, Király-utca 12. sz. Török J. gyógyszerár.

Legézszerűbb sámfá kapható FÖLDVÁRY IMRE férfi divat és fehérnemű raktárában. párja frt 1.50 Budapest, IV., Koronaherez-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7301. Férfi cipők, Jäger-árúk, vadász és sport-cipők és más választékban kaphatók. Árjegyzék bérmentve.

Magasabb nőnevelő-intézet. A Horváth-féle nőgymnáziumban, valamint a hozzácsatolt elemi és ipariskolában mult hó 19-én kezdődtek a beiratások az intézet helyiségében. 6874. József-körút 19. szám.

Kathreiner-féle Kneipp malata-kavé. Ez nyere be jó!

Kwizda-féle Fluid. A kigyó védjegyű. Régi óhírű diltikus-cosmetikum szer (dózsákra) az emberi test idegnek és izmának erős és rugósnonytételére. Ara: 1/2 palack 1 frt. Valódi csupán a fenti védjegyű elillót palackban és kapható minden gyógyszerárban. — Főraktár: Keresletű gyógyszerár, Korneuburg, Bécs mellett. Szőlőgy, címlap és csomagolás törvényesen védve. 7001.

Hirdetések felvételnek a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Fekete selyemkelmék. valamint fehér és mindenféle más színűk igazi gyári árakon, a valódiságot és tartóságot való jóállás mellett, máteremint 35 król 12 frtig porzó és vémentesen hálós adóllatnak. Magasok részére a legjobb, közvetlen megrendelési forrás. Ezer meg ezer előzetes írat. Minták bérmentesen küldetnek. Svájczba a Lováportó kőszere. selyemkeltő-gyárak szövetsége Zürich. 6933. Spanyol kir. udvari s-állító. Spanyol kir. udvari szállító.

Tessék kísérletet tenni és meg fog győződni, hogy patkányok és pöcgek kirtására minden körülmények közt legbiztosabb a László József gyógyszerész által készített patkány pusztító-szer. Bámulatos hatását és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat bizonyítja. Ara 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasítással. — Kapható: LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyszerész Maros-Ujvár (Erdély). 7291. Budapesti főraktár: Egger-féle gyógyszerár a Nádorhoz.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER legistább égvényes SAVANYUKUT

Csak 4 1/2 forintért szállítom az én világhírű húzó harmonikámat a BOHEMIÁT hosszú billentyűkkel és valódi gyöngyház-rátéttel. Két kettős hangzóval és 11 hajtású erős fújtatóval, eltorbetellen-éresszegtétvével. Minden hangnak megvan a maga saját billentyűje, ennélfogva a harmonikának ragyszerű az orgonához hasonló hangzása. Nagyság 40 hangú 2 Reg. 15/1x33 cm. 450 frt 60 + 3 + 17/24 + 550 + 80 + 4 + 17/24 1/2 + 650 + Ónoztatási iskola ingyen. Csomagolás és portó 60 kr., képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 7305. EUG. SCHUSTER harmonikakészítő és hangszer-kereskedés Graslitz. Szétküldés utánvétel. Kicsérélés megengedve. — Ismétlődök magus jutalékokat kapnak

Czerny-féle Keleti rózsatej fiatalos arczbőrt oly meglepően úde, tiszta, szerez, mely semmi más szer által el nem érhető; kitűnő hatású májolt, szeplő, pórsenések, bőrtatka, nem szép arczörösség s a bőr minden tisztátalanasága ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczsínat s egyaránt alkalmas minden testrésze. Ara 1 frt. Balsamszappan hozá 30 kr. Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható 7180. ANTON J. CZERNY, Bécs. XVIII. Carl Ludwigstrasse 6. (saját házában). Szétküldés utánvétel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszerárban és illatszertüzetekben. Vezérképviselőség és magyarországi főraktár Budapestben TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárban.

Feszty társaság palotájában Városliget Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem óriási körkép. Látható: reggel 9 óratól esti 8 óráig Az esti órákban villanyvilágításnál. Belépő díj 50 kr. 7173. Gyermekek 30 kr, katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

37. SZÁM. 1897. BUDAPEST, SZEPTEMBER 12. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kétféle előfizetésre: a postaiúlag megfizetett utalású és a postaiúlag megfizetett utalású. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félévre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK félévre — 2.50

II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR MAGYARORSZÁGON.

TÖRTÉNETI FONTOSAGÚ napok elé néz Magyarország, különösen pedig Budapest fő- és székváros. A Tata környékén közelebb tartandó hadgyakorlatok alkalmából II. Vilmos német császár látogat el hazánkba s itt a tatali hadgyakorlatok után ő felségével együtt Frigyes főherceg baranyai uradalmába megy vadászatra, onnan pedig e hó 20-ikán ugyancsak ő felségével együtt Budapestre érkezik, hol a két uralkodó két napot fog tölteni.

A királyi palotában és a fővárosban nagy előkészületek történnek a ritka vendég méltó fogadására, ki mint ő felségének személyes barátja és hatalmas szövetségese nem pusztán udvariaságból tekinti meg a magyar királyi székvárosát, hanem itt olyan végeznit valója is lesz, a minek a külpolitikai életben messze kiható következtései várhatók.

Lapunknak sem nem hivatása, sem nem föladata, hogy e fejedelmi látogatás politikai jelentőségét tárgyalja. Minket csupán a látogatás ténye érdekel, mint olyan jelenség, melyben hazánk önálló állami létének tekintetbe vételét, sőt megtisztelését láthatjuk egy olyan uralkodó részéről, a ki mind személyes tulajdonainál, mind nagy hatalmánál fogva a legelső koronás fők közé tartozik Európában.

II. Vilmos császárt nemcsak jól ismeri, hanem őszintén tiszteli is a magyar nemzet, s épen ezért örömmel és lelkesedéssel üdvözi őt, mint a magyar király vendégét, hazánk földjén, kivált az ősrégi Budavárában, hol bizony már jó régóta vajmi ritkán fordulnak meg idegen koronás látogatók, különösen a nyugatiak, kikre nézve mintha a bécsi Burg volna kelet felé tett utazásaikban a véghatár. Az országok és népek személyes megismerése végett sokat utazgató II. Vilmos császárt sem a hagyományos szokás, sem Bécs féltékenykedése nem tudja megakadályozni, hogy át ne lépjen a Lajta vonalán és ünnepies látogatást ne tegyen hatalmas szövetségesenél, a magyar királynál ennek igazi otthonában, a budavári királyi palotában, mely épen most kezd hatalmas és pompás új építkezésekkel gyarapodni, hogy a legnagyobb fényt és kényelmet kívánó fogadások és ünnepek tartására is királyilag nagyserű lehessen. II. Vilmos császár különben csak uralkodói minőségében lesz új vendége ennek a palotának. Egyszer már nevével együtt

II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR.

végezte be a szerencse és dicsőség kegyeitől kísért életét; utódja pedig, a fenkölt gondolkozású III. Frigyes, csak száz napig (1888 június 15-ig) uralkodhatott, mert a rajta már régebben elhatalmasodott gyilkos torokbaj sirba dönté. Ekkor természetesen Frigyes császár fiára, Vilmos trónörökösre került az uralkodás sora.

II. Vilmos 27-ik évében volt, mikor a császári palástot magára öltötte. Sok jeles tehetséggel megáldva, alapos emberi és katonai ismeretekkel fölrüháza s nagy becsüveléssel vette a kezébe a kormányvezetést, melynek viselésére valóban hivatottnak is bizonyította magát. Eleintén az akkor még teljes hatalmat gyakorló Bismarck politikájához alkalmazkodott, de csakhamar olyan irányba tért, hogy a más akaratot ismerni nem szerető vaskanczellár visszalépett az ügyek vezetésétől s haza vonult fridrichsruhei kastélyába. Ez azonban a fiatal császárt épen nem zavarta sem szándékában, sem tetteiben. Haladt tovább a maga útján és eddig sem ő, sem a világ nem bánta meg. Uralkodói pályafutásán példányképpül nem annyira atyját, kinek emlékét azonban a legnagyobb nagyatyját választotta, de a nélkül, hogy Európa békéjére nézve bárhol is aggodalmat okozott volna. Ellenkezőleg

II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR.

Legújabb fénykép után.

folyvást azon van, hogy a világ bekéjét sehonnan semmi meg ne zavarja. A török-görög háború kitörésekor is egyike volt azoknak az uralkodóknak, a kik a békés kiegyenlítés érdekében legőszintebben fáradoztak. Minden azt mutatja, hogy általa határtalanul csodált nagyatyjának nem annyira a diadalmas hadjáratokban nyert babérait, mint inkább uralkodói dicsőségére vágyakozik.

A kormányzasi és diplomáciai ügyek iránt az aprólékosság érdekli. Mindent tudni és érteni akar. De sürin beavatkozik a közművelődési dolgokba is. Az iskolákat, mint a ki a gimnáziumi és egyetemi tanulmányokat nagy részt nyilvános intézetekben végezte, személyes tapasztalatokból ismeri, nagy fontosságuk iránt teljes érzékű; épen azért csak úgy figyelmelem kíséri a tanterveket, mint a tanári és tanítói értekezletek eredményét.

Különösen kegyeli a hadsereget, főleg pedig a hadi-tengerészetet, melynek minőségben és mennyiségben való gyarapítása legfőbb gondjai és legelső ohajtásai közé tartozik.

Jellemzőbb személyes tulajdonai közé tartozik az alkalmi szónoklatok tartása és az utazás. Minden jónak vélt alkalmat felhasznál, hogy vagy üdvözlésekre adott válaszként, vagy pohárköszöntők alakjában kifejezze a kül-, vagy belpolitikára vonatkozó nézeteit, szándékait, melyek olykor nem kis fejtörést okoznak úgy Németországban, mint a külföldön, de a nélkül, hogy oly nyugtalanító volnának, mint annak idején III. Napoleon nyilatkozatai.

Szereti és becsüli a tudományt; a művészetek némely ágait pedig gyakorolja is. Mint elég jó rajzoló, gyakran elmeséző symbolizáló ábrázolásokat készít, melyek közül egy párt már a «Vasárnapi Újság» is bemutatott olvasóinak. Kedveli a zenét, sőt a zeneszerésben is tesz kísérleteket.

Mint a Hohenzollern uralkodó-házat általa

ban, II. Vilmos császárt is gyöngéd családi érzés hatja át. Rendkívül nagy tisztelettel és kegyelettel viseltetik szülői, nagyatyja és általában elődei iránt. Példás szeretetben részesíti nejét, Augusztus császárnét, és hét gyermekét, a kiket igen gondos és alapos nevelésben s oktatásban részesít. Németországban ha valaki, a császári udvar díszkedhetik igazán tiszta erkölcsökkel. A császárné egyike a legkiválóbb házi asszonyoknak és családanyáknak. A császár uralkodói dolgaiba nem avatkozik; de annál tevékenyebb a házi és főleg a nevelési dolgok intézésében. Aránylag egyszerű háztartást honosított meg palotájában s minden fényűzést mellőz.

A gyermekek számára a császárral egyetértőleg igen pontos és szigorú napirendet állapított meg, melynek minden részlete oda irányul, hogy a gyermekek testi és lelki élete a legcélszerűbben fejlődjen és gyarapodjon. A szintén Vilmos nevű trónörökös most tizenegyedik évében van s két kisebb öccsével együtt a rendszer tanulmányok mellett már katonai oktatásban is részesül. A császári sarjak mindnyájan egészséges és tehetséges gyermekek. Hat fiú; csak a legkisebb, az 5 éves Viktória leány.

II. Vilmos császár már serdülő kora óta kegyben volt az ő atyjával egykorú királyunknál, kinek most már személyes barátja s kit már egyszer mint császár is meglátogatott Magyarországon az 1893. év szeptemberében Közegen tartott hadgyakorlatok alkalmával, honnan szintén elment pár napi vadászatra az akkor még Albrecht főherceget uráló bélyei nagybirtokra; de a házigazdát tisztelt már akkor is Frigyes főherceg vitte.

Azon alkalommal is mindenki szerette volna Budapesten látni és üdvözölni az ifjú császárt, de a magyar főváros meglátogatása akkor nem volt úti tervébe fölvéve. A mostani fejedelmi látogatás napjainak fényesség tételében kor-

mányunknak hatalmas segítségére van a főváros hatósága és egész lakossága, mely mindent elkövet, hogy a velünk szövetségben és barátságban élő Németország hatalmas császáriját valóságos ünnepi köntösbe öltözve fogadja s a maga részéről is a legszívesebb vendégszeretben részesítse.

EGY HADGYAKORLAT 1797-BEN.

Napoleon Bécs felé közeledésének hírére, mint ismeretes, a pénz- és véráldozatokkal már ismételt igénybe vett magyar nemesség még egy újabb, fényes tanújelét adta királyi iránti hűségének s a haza és trón védelmében határt nem ismerő buzgalmának. Létrehozta és szervezte a nemzeti fölkelést s az ország minden részéből a lehető legnagyobb sietséggel fegyverkezett és gyakorolta be magát, hogy királyi hívására megjelenjen a táborban, készen arra, hogy harcra szállva, vérét ontsa és életét áldozza. Egy kéziratban maradt egykorú verses leírás, melynek szerzője Nagy János, Sopron vármegye assessora és a rábaközi Szany község plebánosa, érdekes képét adja mint szemtanú az insurreccionális hadsereg első szemléjének és hadgyakorlatának, mely próbáját volt hivatva adni a magyar nemesség harckészségének s vívési tulajdonainak. A száz évi időköz, mely a mai hadgyakorlatokat az akkoritól elválasztja, érdekessé teszi bizonyára az ismeretlen verses följegyzések vázlatos reprodukálását.

Augusztus hó 16-ik napján gyűlt össze az insurreccionális nemesség, mintegy 15,000 főnyi erővel Szombathelyen táborba, mielőtt a francziák ellen indult volna. A szemlének díszét, fényét maga Ferenc császár jelenléte is emelte, a ki feleségével a püspöki házban volt szállva, valamint a nádor is, míg a primásnak, Baththány Józsefnek a vármegye házában volt szállás kijelölve. Azonkívül az ország rendei, hercegek, grófok, bárók tömegesen tödültek Vas vármegye székhelyére, hogy lássák a magyarság színét-virágát, a mint a fenyegetett trón és haza védelmére siet, s büszkén legeltették szemeiket soraikon.

Előbb a nádor érkezett Szombathelyre, hogy rendeléseket tegyen ő felségök fogadása iránt. Másnap délután fél kettőkor érkezett a császár, jobb oldalán a császárnéval, mire megdörögtek a mozsarak a püspöki palota mögött, az üdvözölő rendek sorjába állottak s «vivát» kiáltásokkal fogadták a fejedelmi párt, kik közül

«Magyar Regementye uniformissában Szállott le a király Püspök udvarában. Tündöklött Királynék hosszú fátyolában, Főtől egész talpig szép Magyar ruhában».

Ő felségöket — teszi hozzá a verses krónika — senki sem kísérté, sem a bécsi testőrség, sem a rendszer katonaságból vezényelt őrség; insurgens vitézek álltak kivont karddal őrt a palota szögletein s az ajtók előtt, hogy ezzel is kimutassa bizalmát derék és hű magyar népe iránt.

Megérkezvén ő felségök, visszavonultak s magokban költöttek el ebédjüket, míg a többi vendégek részint a püspöki asztalhoz, részint szerte-szét voltak hivatalosak. De már 4 óra után Ferenc császár és neje ágyúörgés közt hajtatták a táborba, hogy megtekintse a teljes díszben felállított fölkelő sereget, mely kettős frontban kifejlőve várta — a még be nem érkezett Tisza-mellékiek kivételével — legfőbb hadurát.

Élénken írja le a szemtanú a csapatok magatartását vezérek parancsnoksága alatt, a mint intézkedéseiket siettek megtenni, hogy egymást müljálják felül a katonás rendben és a mozdulatok szabotosságában.

Háry Gyula rajta. TATA A TÓ FELÜL.

Fényes ebéd fejezte be a napot, melyet a magyar tábor fővezére, József nádor adott a királyi vendégek tiszteletére, a melyen harmincznyolczan vettek részt. A főtisztek lóháton jöttek az ebédre, ki fekete, ki pej, ki almászürkén ülve s Ferenc császár örömmel legeltette szemeit az ablakból a daliás lovasokon s a nemes fajú állatokon, melyeknek

«Habzott fény zablájok, nyakokat megszegték, Apró füleiket gyakran billegették, Tsillagos szügyöket magok tekingették, Pajkos lépésekkal az utcákat mérték.»

De a mi a hazafias lelkesedés szikráját leginkább fellebbantotta a jó Nagy János uramál, az a magyar bajusznak oly sokáig háttérbe szorított feltámadása volt, melynek viselésében maga Esterházy Miklós herceg járt jó példával elől. Ki nem fogja a magyar bajusz dicséretéből, melynek ékességét s díszét hosszan eseteli.

«Volt itt szorgos dolga Ganymedeseknek, Kik Nectárt töltöttek Magyar vitézeknek, Volt disze ételnek 's külön petsenyéknek Meleg étel után jeges tsemegéknek.»

Volt disze a nevelt Bajusz törülésnek, Magyarnál szokása vett pödörítésnek, Felségek életért jó bor köszöntésnek, Mozsarakat gyujtó sok sütogetésnek.

Volt én nálam disze az Anecdotának Midőn diszit láttam sok Gróf bajuszának, Mondtam: láttyák magok hogy az katonának Jól áll orra alatt, kivált a Huszárnak.

Sokan voltak ugyan, kik már rég nevelték, Voltak, kik idáig letették, felvették, De voltak, kik épen most serkedeztetették Szálónként húsdaltat, erővel is tépték.

Az volt a külömbőség az agg 's új bajusznál, Hogy az agg bajuszhoz egy-két simítással Nem kellett több, de a most serkedt csiránál Több is kívántatott négy-öt lapításnál.

Egyenesen állott néhány mint serte, Több időséket kivánt meg azt rendbe szedte, Holott a ki aztat elébb viselgette, Egy-két vonytással dalgát elvégezte.

Nehányé sűrű volt s tömött mint borosta, Másoké ritka mint patyolatos rosta, Vagy azért hogy himló aztat megbubozta, Vagy hogy esztendeje pelyhkel most hálózta.

Tetszett még is bennök a bajusz viselet, Mind pirók, mind barna rájok igen illett. A Pirók aranyal versengett és fénylett. Feketét kenőtszel mázolni nem kellett.»

De folytassuk a hadgyakorlati innepélyek leírását. Este Baththány primás rendezett nagy bált palotájában, melyen a nádoron kívül ő felségök is megjelentek és pedig gyalog mentek magyar viseletben a fényesen kivilágított száláig. Gyöngy, boglár, gyémánt tündöklött mindenfelől s a tánczólokat, kik között a palatinus is derekasan forgolódott sarkantyúsán, csizmában, maga a felséges pár s a házigazda főpap is biztatták s kedvre buzdították.

Gazdag vacsora után Ferenc császár és a császárné visszavonultak, mivel másnap korán akarták folytatni a gyakorlatokat. Ez alkalommal Rohonc felől kezdtek meg az ágyúzást, hol Pálffy Miklós állott a nádor által vezetett sereggel szemben. A terv az volt, hogy Pálffy a szombathelyi tábor éllelmi és löszkerékletét kerítse hatalmába. A herényi erdőben történt meg az összezapás, a melynek eredményeként a nádor csapatai harcztűzelés után visszanyomat-

tak, de Esterházy herceg segédcapatai közéletére az ellenség hátrálni kezdett s szép rendben visszavonult. A szépen keresztülvitt visszavonulásért Pálffy Miklós nagy díszeteket aratott, valamint általában mindkét fél magatartásáról Ferenc császár nagy elismeréssel nyilatkozott. A felséges asszony ezúttal Senyefáról nézte a két tábor közt kifejtett küzdelmet s ennek minden fázisát nagy érdeklődéssel kísérte. Másnap az uralkodó-pár visszautazott Bécsbe.

V. S.

TATA.

Irta Takáts Sándor.

Komárommegye Dunán-túli részének legnevezetesebb és legszebb helye Tata-Tóváros. Komáromtól mintegy két mérföldnyire, a Vértes hegy-lánc lejtőjén fekszik a két községből álló mezőváros. Keletről és délről a Vértes erdőborította hegyei, nyugatról a Pannonhalmiág terjedő síkság környezik; a két község közül Tata a nagy tótól nyugatra eső dombokon, Tóváros pedig a tó északkeleti partján s lapályon fekszik; a két község között, ugyancsak a nagy tó partján emelkedik a gr. Esterházy-féle kastély és vár. A nagy tavat félkörben övező két község, a grófi épületek s a tópart sziklái épült villák megkapó szép képpé csoportosulnak. A festői kilátást nagyon emeli a környék szépsége. Itt kies szőlőhegyeken, amott erdők, források s tavak bájos váltakozásain legelgethetti szemeit a természet pazarul osztogatta szépségeit mindenfelé.

Már a rómaiak idejében is volt gyarmat e helyen. Kiváló archeológusok az *Ad Lacum Felicis* nevű római gyarmatot Tata helyére vagy környékére helyezik, s az időközönként napvilágra került kőfaragványok, hamvvedrek, vízvezetékek maradványai megerősítik e vélelményt. A római birodalom bukása után, mint legtöbb városunkba, ide is morva-szlávok telepedtek.

Krónikáink adatai szerint a vidéket maga Árpád hódította meg. Géza vezér Tata községét a hozzá tartozó földekkel együtt állítólag fia keresztatyjának, Deodát apuliai grófnak adományozta. Ez a Deodát alapította a Szent Péterről és Szent Pálról nevezett tatai benczés apátságot. E történelmi tényhez krónikáink hozzá adják még, hogy a község Deodátról nyerte volna a Tata elnevezést.

Az új apátság s vele együtt a község is gyorsan föllendült. Egy 1138-ki határjárás oklevél szerint a község határa egész a Dunáig terjedt, s egy dunai sziget is volt a lakosok birtokában. 1221-ben már két részből állt a község: a régi Tatából és a «nova villa»-nak nevezett új helyszékből.

Az Anjouk alatt kivételén az apát joghatósága alól, várossá lett. Pontos mozzanat volt ez Tata fejlődésében; de igazi jelentőséget az adott e ténynek, hogy Zsigmond korona-birtokká tevén Tata városát, állandó tartózkodó helyétül választotta. Így jutott Tata egy kis világtörténelmi szerepléshez.

Zsigmond király az Általér vizeit nagy költséggel csatornázattatván, megalakította a mai nagy tavat. E tó partjára várt és abba palotát építtetett. Elkészülvén az árokkal övezett királyi vízi palota, Zsigmond igen gyakran ellátogatott e kedvelt városkába. 1412-ben Ulászló lengyel királyt is magával látogatta itt meg a magyar királyt. VIII. Erik skandináv király, Palaologus Manuel görög császár, több német birodalmi herceg, török követtség, Tvarlko bosnyai király, Lazarovics Iván szerb despotá, stb. hosszabb ideig tartózkodtak itt. Milyen zajos élet uralkodhatott ez időben Tatában, könnyen elgondolhatjuk, ha tudjuk, mekkora nagy kíséretekkel jelentek meg itt a külföldi uralkodók. A pápai követtség vezetőjének, Traversarinak, egyik levele szerint 1434-ben ötezer idegen ló volt a városban. Képzeltük, mennyi ember kellett ezek gondozására. A tatai zajos élet, vagy talán a király kívánsága arra bírta Komárom- és Győrmege rendeit, hogy 1419 óta együttesen itt tartsák gyűléseiket. E gyűléseken

A TATAI KASTÉLY, A HOL A NÉMET CSÁSZÁR LAKNI FOG.

Erdélyi fényképe.

Zsigmond király is megjelent, s ha nem volt Tatában, mással képviseltette magát.

Zsigmond halála után Tata a *Rozgonyiak* kezébe kerülve, az egykori zajos élet teljesen megszűnt. Csak *Mátyás* király uralkodása alatt látott a város ismét szebb napokat. *Mátyás* király ugyanis látván a vár és város pusztulását, magához váltotta azt, s a várban vagy új palotát építtetett, vagy — a mi valószínűbb — a Zsigmond-féle palotát állíttatá helyre. Bonfinius, Ranzanus, Oláh Miklós érsek bámulatos dolgokat írnak e királyi palota aranyos termeiről, pompás folyosóiról és művészi bútortárról. Idővel azonban ez épületek nyomtalanul elenyésztek; a hírközlőn kívül csak néhány igazán szép monda őrzi *Mátyás* király emlékét Tata vidékén. Ilyen a *Mária-kút* regéje, továbbá az *arany kacsa* mondája. Ez utóbbi szerint a római vízvezeték kőcsöve a föld alatt vezetett a Pannon várig (Bregetióig). A nagy király és kísérete azzal mulattatták magokat, hogy Tatában egy fából készült, aranyozott kacsát tettek a vízvezeték csövébe, s az ó-szónyi várig vágatván, bevárták, míg az arany kacsa ott elötűnt.

Mátyás halálával Tata fénykora is letűnt. Csak egyszer tértek még vissza a régi szép idők. *II. Ulászló* 1510-ben a hazánkban dúló pestis idején Tatába ment, s ott tartotta meg az ország-

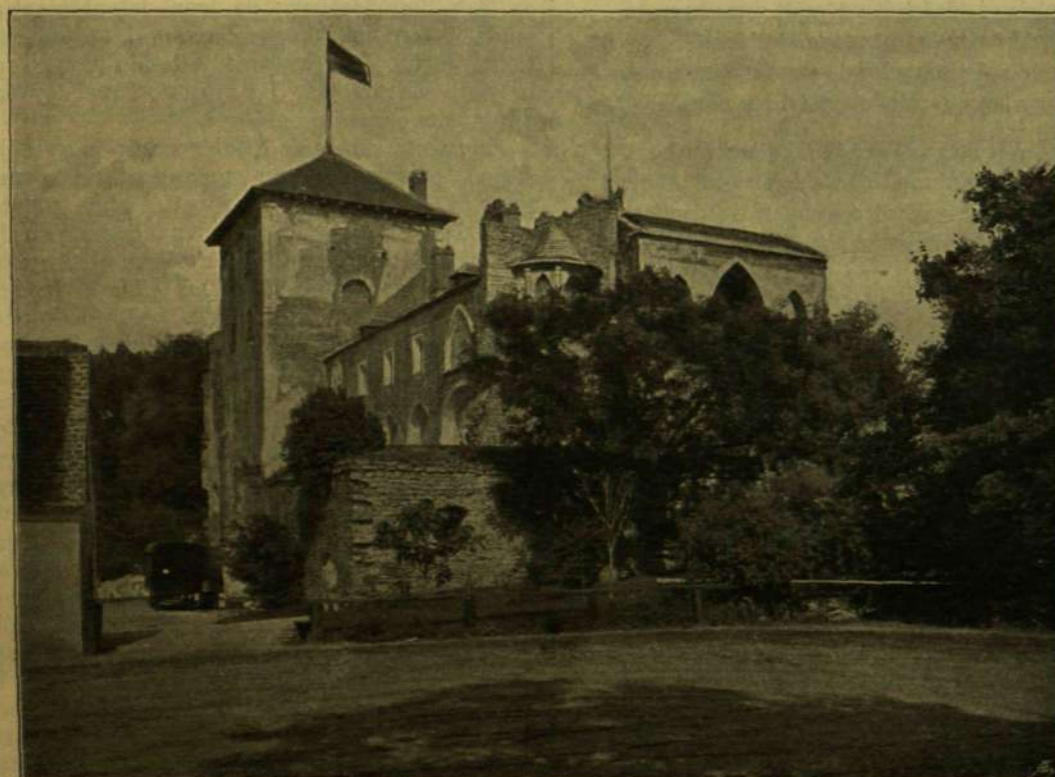
A TATAI ANGOLKERTBŐL.

Csernó Géza amateur fényképe.

gyűlést. A fényes gyűlés alkalmával ott tartózkodtak a velencei, pápai, lengyel, francia, német államok követői, továbbá Bakocz Tamás esztergomi primás, Perényi Imre nádor, stb. A mohácsi vész előtt még egyszer találkoztunk Tata nevével. *II. Lajos* Szolimán követét, Behram csaszt, állítólag a tatai várba záratta, s némelyek szerint ezzel szolgáltatott volna okot a szomorú emlékü háború kitörésére; e vélemény hibás volna azonban újabban már ki van mutatva. A vár keleti bástyáján egy márvány tábla jelöli azt a helyet, hol a rege szerint Behram csaszt a mélységbe dobták.

A török hódoltság korában Tata majd a német, majd a török kézen volt. *Szolimán* 1543-ban a pompás királyi palotát fölgújtatta, a várost és a várat pedig egészen földülte. 1597-ben *Pálffy* Miklós és *Pernstein* János visszafoglalván a várat a töröktől, azontúl törvényes királyának hódolhatott ugyan, de a folytonos harcok alatt igen sokat szenvedett. Legutószor *II. Rákóczy* Ferencz hadai foglalták el. 1707-ben visszavétték tőlük, *I. József* seregei a bástyákat és falakat lerontották s így Tata megszűnt királyi vár lenni. Ez események után a tatai uradalom egy ideig a bécsi *Krapf* család birtokában volt. A *Krapf* család 1727-ben eladta 343.524 forintért *Esterházy* József grófnak. Azóta állandóan e család bírja e hatalmas uradalmat.

Esterházy József gróf, «Tatának második

A TATAI VÁRKASTÉLY.

Erdélyi fényképe.

alapítója», mindent elkövetett, hogy a kihalt várost új életre ébressze. Először is szabályoztatta a tatai vizeket; azután egy csatorna-rendszerrel a Dunába vezettette a füzitői, naszályi és almási mocsarakat. Több ezer hold művelhető földre tett így szert. A meggyérült lakosságot németek betelepítésével szaporította. A letelepülőknek földeket és adómentességet biztosított. Hannoverából, Westfaliából és Elzászból jött svábokkal és frankokkal telepítette be Tolnát, Felső-Gallát, Alsó-Gallát, Somlyót, Szentmiklóst és Tatát. E jövevények ma már jó részben nemcsak érzelmükre, hanem nyelvükre nézve is magyarok.

Esterházy József alkotó munkáját utódai is folytatták. A mi ma megtekintésre méltó Tatában, azt mind e család bőkezűségének köszönheti a város. Gróf *Esterházy* Károly egri püspök építtette a nagy és szép főtemplomot, mely méltó társa a pápai és csákvári templomoknak, de ezeknél szebb fekvésű. Az *Esterházy*ak építtették a piarista gimnáziumot és templomot; ők alapították a nagyszerű angol kertet, a kastélyt és egy majolika-gyárat, mely e század elején még virágzott és készítményei versenyeztek a holicai majolikával.

Tata-Tóváros ma közel 12 ezer lakost számlál. Egyszerű, de csinos földszintes házaik első tekintetre elárulják, hogy a lakosság legnagyobb része iparos és kereskedő. Iparosai közül nagy

A TATAI PARKBŐL.

A TATAI TÓ TÓVÁROS FELÉ NÉZVE.

Erdélyi fényképe.

Csornó Géza fényképe.

KERTI LAK A TATAI ANGOLKERTBEN.

hírnévre tettek szert a csapók; még 1836-ban is 136 csapó-mester volt a városban. Híresek voltak az ötvöse is. Nagyon keresett iparcsikkek voltak a tatai bőrkészítmények, főleg az úgy nevezett *gémborók*, melyekkel Tata az egész országot ellátta. Ma már, mint mindenütt, itt is hanyatló félben van a kisipar. A jelenlegi tatai ipar leghíresebb készítményei a majolika és cserép-edények.

Tata-Tóváros útezői egy-kettő kivételével szűkek és rendezetlenek. Emeletes ház alig néhány van a városban. Csak újabb időben, mióta a szőny-brucki vasútvonal megnyílt, kezd a város magyobb mértékben fejlődni. Rendkívül gazdag lévén vizekben, a gyáriparra igen alkalmas hely volna; a természet adományai azonban még épen nincsenek kellőképp felhasználva. A tatai vizek, melyek télen-nyáron állandóan + 16 R° melegek, ma mintegy 90 malmot, fűrés- és kálókereket hajtanak.

A városnak legérdekesebb nevezetessége a vár és várkastély. A mai várkastélyt Esterházy Miklós gróf tette lakhatóvá 1815-ben. A kastély megújításánál felhasználta a fehérmegyei vért-szent-kereszt-i benczés apátság templom boltozatának szépen faragott bordáit is. Éjszakeleti részén egy négyemeletes csónka torony van; az épület többi része kétemeletes. A várkastélyt 1895-ben kezdték restaurálni, ez a munka azonban egyelőre félbeszakadt. Ez épületben van elhelyezve a gazdag családi levéltár, a ritka szép azezmetszet-gyűjtemény és az öt termet betöltő becses képtár, melyben egy, a Madonnát életnagyságú alakban ábrázoló rajzot Leonardo da Vinci művének tartanak.

A vár mellett, a nagy tóhoz közel áll a grófi kastély. Egyszerű emeletes barokk izlésű épület ez, két végén egy-egy alacsony toronnyal. A keletre eső torony egyik szobájában írta alá Ferenc király 1809 október 14-én a bécsi békekötést. A pompás parktól körüvezett kastélyval szemközt van a grófi téli kert, a fődött lovagló csarnok és a festő-műterem.

A remek kis színházat Esterházy Miklós gróf, a közelebb elhunyt tulajdonos, 1888/89-ben építtette Fellner és Hellmer ismert színház-építők tervei alapján. Fényes berendezése és pompás szerkezetére nézve ez egyik legszebb vidéki színházunk. A mennyezetet Pállik Béla festő művészi freskói ékesítik. A falak, a páholyok és az erkély oldalai pompásan vannak díszítve. A földszintet márvány karzatok választják el a kőszékektől és a grófi külön páholytól. Az egész színház villamos világításra van berendezve.

A színház előtt elterülő parkból remek kilátás nyílik a nagy tóra, különösen a tóvárosi part felé, a mely oldalán kedves házikók, svájci stílusú villák oly hivatogatólag mosolyognak az idegen felé. Ezek közül a két legszebb Gróf Esterházy Móríc a veszprémi főispán tulajdonát, beljebb várszerű falakkal körítve

Feszty Adolf nagyborszabású szintén svájci stílusú nyaralója következik, e mellett Feszty Gyula fővárosi műépítésznek a mult évben készült villája tűnik szembe vasrácsos kerítésével s izléses parkozással. E villában a hadgyakorlatok alatt úgy tudjuk, b. Fejérváry honvédelmi miniszter foglalkozik. — Majd beljebb a Tatóról Tóváros felé vezető tóparti korzón szintén egy a gróf tulajdonát képező, s e mellett pedig a volt tatai főúr, Miklós gróf által még életében kedvelt komornyikjának ajándékozott villa zárja be a tóparti nyaralók sorozatát.

Tóvárosnak keleti részén fekszik a 260 hold kiterjedésű hattyú-liget (angol kert), melynek közepén a 30 holdnyi területű Cseke-tó van. Lugasok, ritka fák és virágok ezrei, egy nyári kastély, a melytől a Cseke tó partján a magyar államvasút angolkerti megálló helyéhez vezető út melletti magaslaton áll a mai egyik ké-pünkön bemutatott kis kerti lak, kupoláján a félhóddal, mely azonban csak mint kerti dísz, a török hódoltság emléket van hivatva a látogatókban föléleszteni. Ezeket kívül mesterséges vízesések, barlangok, romok, kristálytisza források emelik e pompás park szépségét, melybe a közönségnek szabad bejárata van. A parkból gyönyörű kilátás nyílik a szomszéd, erdőkoszorúta béczekekre és a baji szőlőhegyekre. A parkon túl van a díszes berendezésű fürdőház. A nagy tavon innen van a lóversenyter, egyike a legszebbeknek a monarchiában. Mindezek az idegeneknek, de főképp a fővárosi lakosságnak ezreit csalogatják Tatába, kivált a nyári napokon.

Az annyiszor emlegetett tatai tóval kapcsolatban lehetetlen meg nem emlékezni magáról a tatai és tóvárosi uradalmak legnagyobb nevezetességéről, a hazánkban majdnem páratlan *haltenyésztésről*, melyet nemcsak ebben a közvetlen Tata mellett elterülő nagy tóban, de a gazdaságilag vele szoros kapcsolatban lévő s az uradalom területén lévő más nyolcz tóval együtt a legnagyobb szakszerűséggel kultiváltotói már Esterházy Miklós gróf, s a melytől, hogy a halászatok idején 70—80,000 frt jövedelmet hajt az uradalomnak, szakszerűségével speciálitása nemcsak a vidéknek, de az országnak egyaránt.

Maguk az uralkodó ház tagjai is többször megtisztelték látogatásukkal Tatát. 1809-ben Ferenc király és egész családja Tatában tartózkodott. Ez alkalommal halt meg a lelkeszlakban *Károly Ambrus* főherceg Magyarországi primása, 24 éves korában. Újabb időben *Ferenc József* Ő felsége, s több főherceg örvendezteték meg látogatásukkal a várost és a grófi családot.

Most az őszi hadgyakorlatok alkalmából ismét meglátogatja ő felsége és vendégeivel fogadja ott II. Vilmos német császárt.

MILI NÉNI NÉMETJE.

Irta Vértessy Gyula.

(Vége.)

A néni fölvette az arczképet, egy darabig szótlanul nézte, (bizonyára olyannak látta a fakó színeken át is a fiatal főhadnagyot, mint akkor, azon az első reggelen) s azután folytatta a beszédjét:

— Ő volt! Nagyon jó ez az arczképe! Mintha csak őt magát látnám! S mintha a hangját is hallanám! Azt a kedves, csengő hangot, mely nekem mindjárt az első pillanatban rokonszenvesen hangzott, pedig németül beszélt.

Röviden elmondta, hogy az éjjel érkezett s nem akart minket zavarni, kint hált a folyosón! Azután előre is bocsánatot kért azért az alkalmatlankodásért, a mit okozni fog ő és a legénysége.

— De hát ide vagyunk vezényelve s a katonának engedelmeskedni kell, még akkor is, ha felebbvalói udvariatságot parancsolnak neki. Mert ez — tette hozzá — nagy udvariatság, két szegény nő nyakára küldeni minket.

— Hogy tudja, hogy csak ketten vagyunk?

— Előre informáltak! Arról is, hogy ez büntetés akar lenni! De legyenek nyugodtak, a mennyire tőlem függ, igyekezni fogok, hogy itt-létünkkel lehető kevés alkalmatlanságot okozunk, a mamájának is és önknek is, szép kisaszszony!

Az utolsó bókkal elrontotta első megjelenésének rokonszenves hatását. Elhittem magammal, hogy afféle, szoknyák után szaladgáló ficsúr, a ki azt hiszi, hogy egy pár szép szóval elcsavarja az én fejemet is. És elhatároztam, hogy hideg leszek hozzá. Csak annyit beszéltem vele, a mennyit épen kell és azután semmi közünk egymáshoz.

Ő pedig, szegény, ugyancsak igyekezett volna barátságos lábon állni velünk. De én tüntetőleg mellőztem; az anyám pedig valóságos gyűlölettel nézett a «németre».

— Talán még harcolt is ellenünk! — mondogatta.

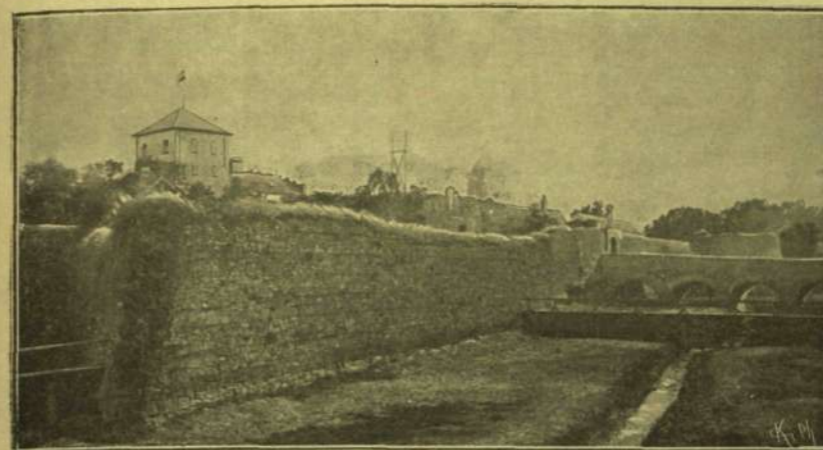
Mindössze azt mondta el neki csak harmadnap, persze magyarul, hogy első nap milyen komiszak voltak a katonáknak! Én tolmácsoltam és beszédét, természetesen elhagyva a németekre szórt áldástalan jelzőket.

Teljesen kikelt magából a fiatal tiszt, míg hallgatta a beszédemet és alig várta, hogy vége legyen az ebédnek! Kiment és végigkardlappozta valamennyi legényét, azután pedig gúzsba kötötte őket az istállóba a lovak mellé. Végre is

Csornó Géza fényképe.

FESZTY GYULA VILLÁJA TATÁN.

A TATAI VÁR HÍDJÁ.

Kétsz. fényképe.

A TATAI KASTÉLY AZ UDVAR FELŐL.

az anyám könyörgött értük, hogy bocsássa őket szabadon!

No de nem is volt többé velük baj! Olyan alázatosak és szerények lettek egyszerre! Sőt még fát, vizet hoztak be a konyhára és örültek, ha akármicsoda kis szívességet tehettek nekünk.

De még Heulenburg is örült volna, ha lehetett volna. Csakhogy annyira tartózkodók voltak vele szemben, hogy néha bizony magatelt nézett a «németre».

— Nem azért nem beszélt! — felelte.

— Hát miért?

— Mert gyűlöl engem! Pedig lássa, én nem vagyok ellenség. Csak ellenfél voltam. A magyart sose gyűlöltem, habár harcoltam is ellene! Én a császáromnak esküdtem hűséget, az ő kardbojtját viselem, hát nem csinálhattam mást, mint harcolni azok ellen, a kik ő ellene támadtak. Becsületes harc volt! Mi győztünk, de a legyőzötteket, mi katonák tiszteljük legjobban, mert hősök voltak és mert szerették a hazájukat. Ők is a magukét, mint mi a mienkét. Ki tehet róla, hogy nincs egy hazánk! Hogy azt közösen szerethetnénk s hogy ne választana el gyűlölet egymástól!

Olyan szépen, okosan és nemesen beszélt! Talán ekkor kezdtem megszeretni, vagy mindjárt első látásra? Ki tudja, mikor születik meg a szerelem? Ki tudja, melyik pillanatban kerül virág a fára és harmat a virágba?

Elég az hozzá, hogy nem tudtam rá haragudni, bár mennyire akartam is! Lassanként egész jó barátság fejlődött köztünk. Az anyám egyre szidott ugyan, hogy mit tudok annyit karatyolni azzal a némettel, de én bizony csak karatyoltam tovább. Én elmondtam neki a mi családi viszonyainkat, ő a magáit. Az atyja gazdag stájer nemes volt, de elszegényedett, s ő, a ki legjobban módban élt gyermekkorában, mire hadnagy lett, kénytelen volt megélni a gázsi-jából.

— Úgy örültem a háborúnak! El voltam keseredve — mondta egyszer — a szegénység miatt és reméltem, hogy hátha elesem hősi halállal. De hiába rohantam a legnagyobb tűzbe, még csak sebet se kaptam. Még Isaszegnél se, a hol pedig minket csúful elverték. Végigharcoltam az egész hadjáratot s újra itt vagyok; legfeljebb egy csillaggal lett több. Szép csaták voltak! A magyarok bátrak, mint az oroszok. Azért velök úgy bánni, a hogy bannak! A rab oroszok nem szabad megcsúfolni!

Ha egy-egy ilyen beszéde után felkelt volna

és meg akart volna csókolni, még csak ellenkezni se tudtam volna! Lassanként teljesen meghódított és nagy, mély szerelemmel kezdtem szeretni.

Nemcsak a szépségeért, de a jóságáért, nemes voltáért.

Egyszer hallotta, hogy valami miatt összereltem az anyámmal. Odajött hozzám és azt mondta:

— Ha nekem élne az édes anyám, nem tudnék neki egy rossz szót se mondani!

És telejött a szeme könnyel! Férőben talán nem is volt annyi gyöngédség soha, mint ő benne! Nemes és becsületes volt tetőtől talpig. Talán észre is vette vonzalmamat, — melyik férfi nem veszi azt észre, — de úgy tett, mintha nem látna. Gyöngéd, szeretetteljes, jó barát maradt, a ki el nem árulta volna magát. Pedig ő is szeretett. De soha sem szólt róla. De egyszer mégis majdnem elárulta magát. A bátyáimról beszélgettünk, a kik, Isten tudja, hol bujdosnak és kérdeztem tőle, hogy elfogná-e őket, ha hazaszöknének?

— Nem, — felelte határozottan.

— De hiszen akkor elvesztené a kardbojtját.

— Sőt agyon is lőnének. De önért szívesen meghalok.

Maga is megjéjt e vallomás után és rögtön kijelentette nagy zavarral, hogy ez csak olyan sablonos bók volt. Bizony elfogná őket.

És azontúl jobban vigyázott magára. Még árnyalatát is kerülte annak, hogy valahogy ki ne mutassa az érzelmeit.

Csak utolsó este, elutazása előtt, akkor nem tudott tovább uralkodni magán. Vacsora után volt s kinnt ültünk a tornácra. Anyám boldogan gondolt a másnapra, mikor már nem kell főznie a katonáknak, én pedig elszorult szívvel ültem a főhadnagy mellett és minden pillanatban féltem, hogy kitör belőlem a zokogás, annyira fájt az a tudat, hogy utójára ülök mellette. S még hozzá, valami ostoba sejtés egyre azt súgta, hogy többé nem fogom őt látni.

Alig beszélgettünk. Csak mikor az anyám sürgetett, hogy menjek már feküdni, akkor fogta meg a kezemet és megcsókolta.

— Isten áldja! — mondta magyarul, — én soha el nem felejtani!

És úgy reszketett a hangja is, meg a keze is! Másnap korán reggel elmentek. Én az ablaknál álltam, mikor lóra akart ülni. A mint megpillantott, odajött és kihúzott a táskájából egy levelet:

— El akartam küldeni, de jobb, hogy odaadhatom magam, legalább még egyszer látom! Isten áldja!

Az utolsó két szót megint magyarul mondta s azzal kezét csókolt és fel pattant a lovára.

Ott maradt a kezemben a levele s a kezemen egy forró könyesepp.

Ez volt, öcsém, a levél. El is olvasható. Bocsánatot kér, hogy irni mert, de meg kellett írnia, a mit el nem mert mondani, hogy szeret! Házasságra most nem gondolhat, de mielőtt jobb helyzetbe kerül, előjn értem. Ha nem szeretem, elég lesz azt neki akkor is megtudni, addig, hadd boldogítsa a reménység, hogy hátha szeretem. Az arczképét is tépjem össze, ha úgy akarom; ő azt fogja hinni, hogy néha szeretettel nézem és ebben a hitben boldog lesz...

Az első és utolsó levele. Azóta hirt sem hallottam felőle. Bizonyára meghalt. Ha életben maradt volna, eljött volna.

— Hátha még eljön? — kérdeztem mosolyogva.

— Milyen öreg tábornok lenne. Fehér hajjal, fehér szakállal. Meg sem ismerném!

Az arczképet visszatette a szekrénybe, de közben suttogott valamit:

— Ha visszajönne! Megismerném!

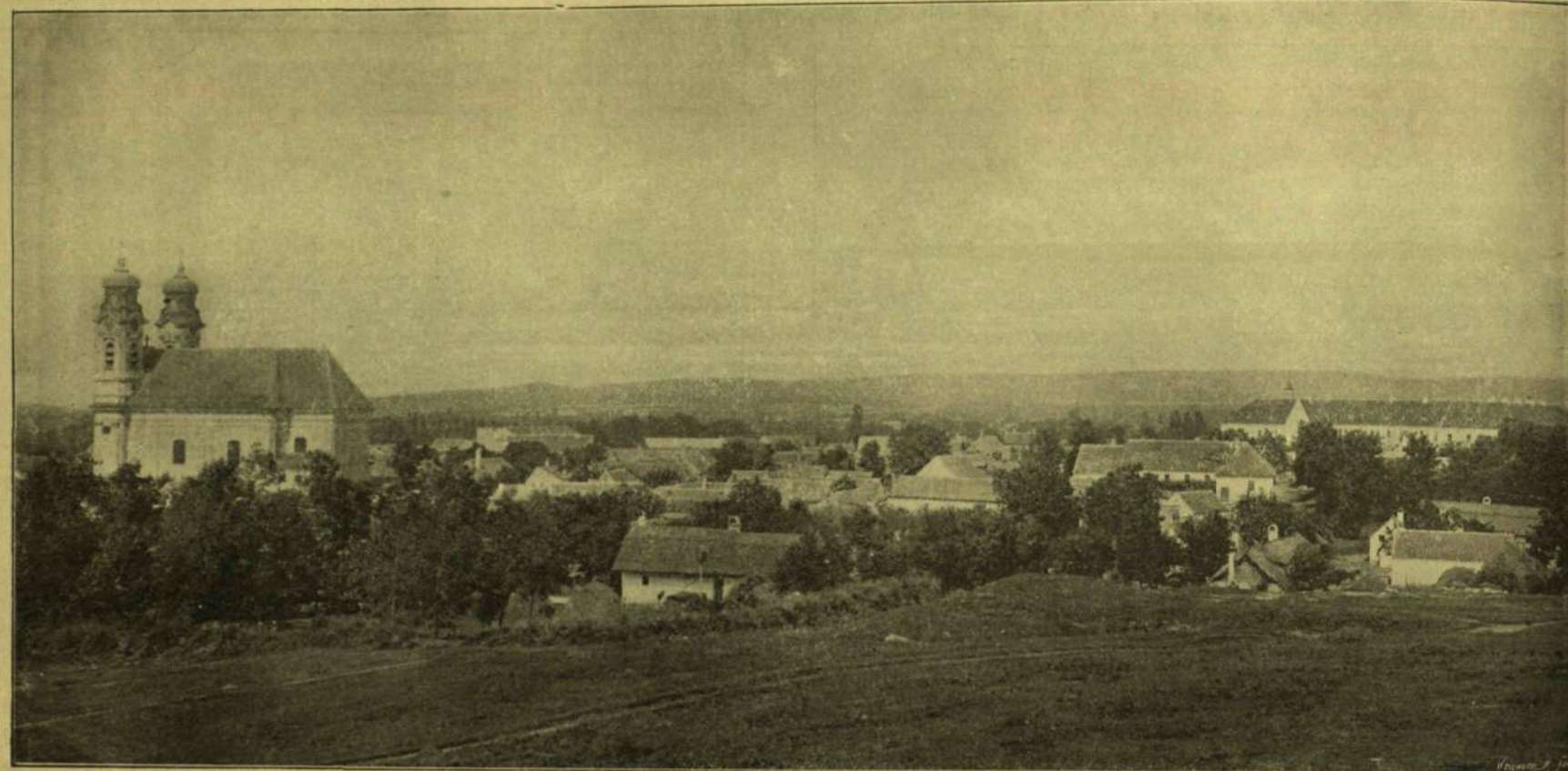
S úgy ragyogott a szeme. De csak egy pillanatra, mert azután hamarosan tele jött könnyel s úgy mondta:

— Dehogy jön vissza! Soha! S minek is jönne? Hadd gondoljak én rá mindig úgy, mint daliás, fiatal tisztre s ő reám, ha még él, úgy mint viruló ifjú leányra. Szébb ez így. Jobb ez így. Odafent a másvilágon úgy is így találkoztunk. Mert a jók ott fiatalokká lesznek és azok maradnak az idők végezetéig...

EGYVELEG.

* Pályaválasztás. Maró szatira jelent meg *Eche-garay* spanyol írónak, a «Nagy Galeotto» hírneves szerzőjének a tollából, Madridban.

Az atya sétálni megy gyermekével. — «Kedves fiam, — szól hozzá, — azt hiszem, ideje volna, hogy jövendő pályádról gondolkozzunk. Mi akarsz lenni? Tudós? Hírnév fog környezni akkor, a tudomány egyik büszkesége válhatik belőled, mindenki tisztelni és becsülni fog... — És éhen halhatok, — felel a fiú. — Nem, atyám. Meg aztán akkor a többnél is többet kellene magolnom. — Légy hát államférfi. Felviheted tanácsossággá, vagy, uram istenem, mit lehessen tudni, talán a miniszter-ségig!» — «Hogy aztán meggyilkoljanak! Nem, atyám. És aztán túl sokat kellene hajlonganom, hüzelegnem.» — «Nem vágyódnál a politikus dícsőségére? Mint képviselőért, rajongani fognak érted. Mit se kell tudnod. Igent és nemet bárki is tud mondani, és igérni a nélkül, hogy megtartanók, bizony isten, nem is olyan nagyon nehéz.» — «Hm! Ez már tán inyemre volna, — szól a fiú, — de mégse. Függni a nép kegyétől? Hisz az változik, mikor nem is hinné az ember.» — «Úgy hát pap lehetnél. Lelkész, azután püspök, érsek, végre pápa is.» — «Soha! Szeretem nélkül élnék? Ne tudjam, mily édes a csók? Élő-halott legyek? Nem, apám, nem életem az egy spanyolnak.» — «Hát mégis mi akarnál lenni? — kérdi végre aggodalmasan az apa. — Tán katona? Generális? ... vagy? ...» — «Hogy holmi kubai vagy filippini lázadásban pusztuljak el. Nem. Köszönöm.» — «De végre is,

TATA VÁROS.

Erdélyi fényképe.

király nem lehetsz! — «Nem is lennék. Szegény ember a király. Látod, apám, ott, olyan szeretnék lenni!» És rámutatott egy arannyal kivert diszkosra, a melyet újjongva rajongott körül a nép. A hintóban cifra ember ült, a kit ünnepeit a csöcselék. — «Igen, atyám, lásd, ilyen akarok lenni. Vitéz, kit kedvel és tisztel a nép; a kiért ujjong és a kinek rendre hódol. A ki meghódítja az asszonyt és a férfi szívet egyaránt. A ki duskál az aranyban, a kit életében becéznek, s halála után tisztelnek, a kinek dicsőségéről még a legkésőbb nemzedék is isteni mondatokat regél. Bizony, atyám, az akarok lenni, mint az ott az aranyos hintóban — bikaviador»

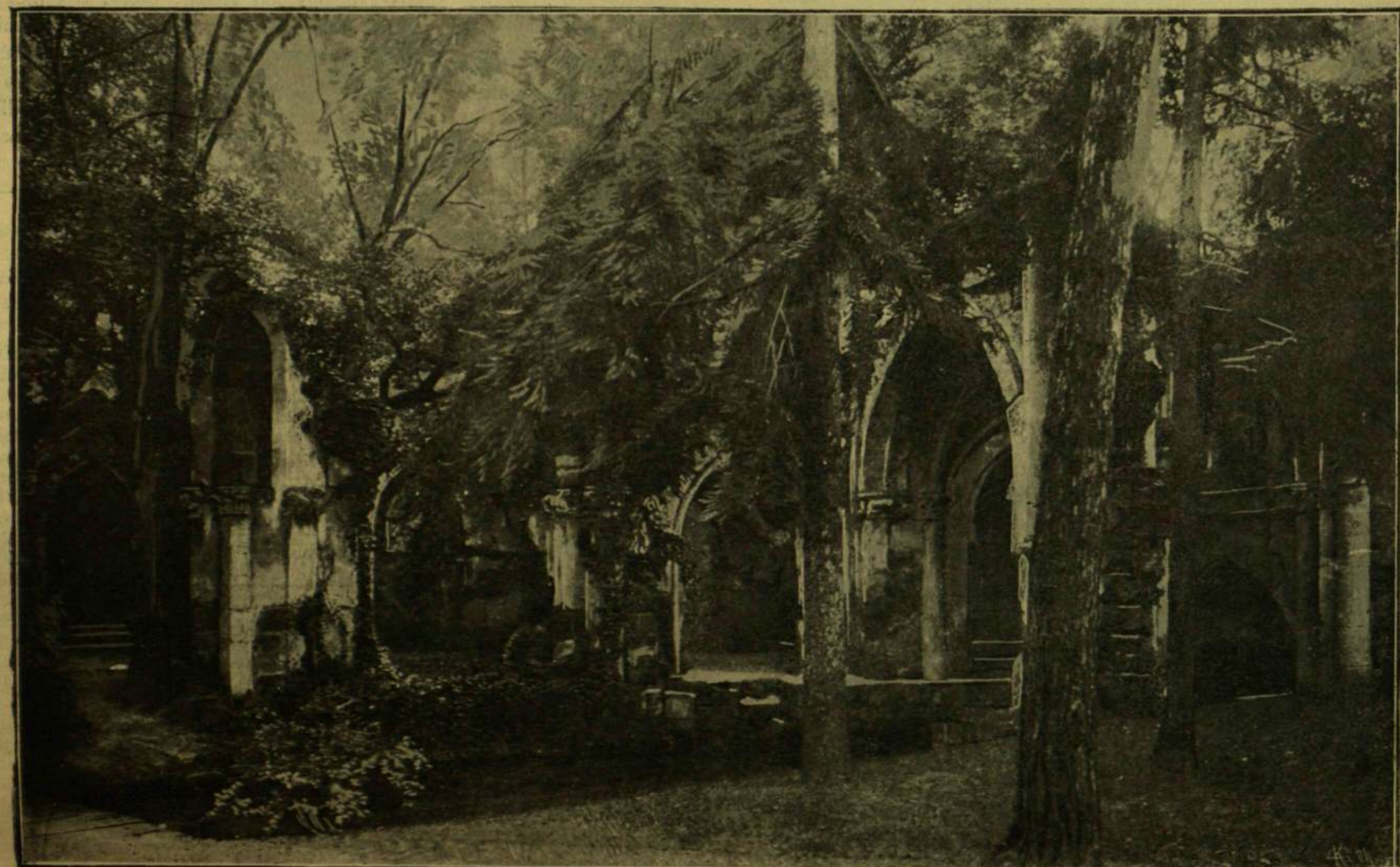
*Egy bölcsész tudor mint bikaviador. A «Münchener Neueste Nachrichten» című újságnak Madridból következőket írják: Valami Mazzantini nevű ember, ki 25 éves koráig vasúti állomásfőnök volt,

ezután bikaviador lett és e téren híressé válván, oly nagy vagyont szerzett, hogy több majdnem fejedelmi háztartást vihetett. Lesaca bikaviador, kit tavaly megöltek, szintén utolsó jogi szigorlatra készült, midőn a bikaviadori pályára lépett. Most Mediavilla bölcsész tudor lett viadorrá, habár eredeti hivatásában fényes jövőre számíthatott volna. Fiatal kora daczára — Mediavilla csak 22 éves — nem régen gimnáziumi tanárságot kapott. Egykori tanárai, barátai és szülői nem voltak képesek őt szándékáról lebeszélni s az egyetemet és könyveit elhagyva, f. évi augusztus 22-én a madridi arénában már fel is lépett, mert azt mondja, hogy a bikaviadori dicsőséget mindennél többre becsüli.

*Furcsa világ. Melbourneban a varrónőnek egy férfinag varrásáért 10—17 krajczárt fizetnek s ugyanazon ing kimosásáért a khinainak 20—24 krajczárt.

*Tözegszén. Rosendahl norvég mérnök kitalálta a módját, hogyan lehet a tözegtől kőszénalakú anyagot készíteni 250 fok melegben főzés után. A főzés zárt vastartókban történik, mi által a kátrány és más vegyi anyagok részt vesznek az elégetésben. A tözeg 80 százalékból kőszén forma anyag lesz, mely eléggé használható érczolvasásra és fűtésre egyaránt s e mellett félannyi áru, mint a kőszén.

*Összegyűjtött könyvek. Perzsiában a könyveknek, különösen a temetések alkalmával hullotaknak, bűvös gyógyító erőt tulajdonítanak s ezért nagyobb temetéseknél a rendező minden gyászoló kezébe ad szivacsot vagy egy csomó gypjút, hogy könyveiket összegyűjtsék. A könyveket azután üvegbe facsárják ki s csak akkor használják, ha más orvosszert már hatástalannak találtak.

ROMOK A TATAI PARKBAN.

Kösz fényképe.

PULSZKY FERENCZ.

1814—1897.

A jelen évben különösen sok nagy veszteség érte közéletünket és tudományosságunkat. E veszteségeinket most Pulszky Ferencz elhunytá tetézi, azé a férfiúé, a ki Brassai mellett legtöbb oldalú tudósa volt Magyarországnak, közszereplésének változatosságára nézve pedig alig hasonlíthatunk hozzá nálunk valakit.

Pulszky Ferencz ősei Lengyelországból a XVII. században költöztek hazánkba és a felső megyékben megtelepedve, olyan hasznos tevékenységű polgárokká lettek, hogy a családot Mária Terézia 1740-ben csefalvi és lubóczyi előnévvel nemességre emelte. Atyja az előkelő Fejérvári család egyik leányát vette nőül. Ettől született Ferencz Eperjesen 1814 szeptember 17-én. Iskoláit Miskolcon és Eperjesen végezte, mindig mint a legkitűnőbb tanulók egyike. Eperjesi házuknál a fölvidék kitűnő emberei gyakran megfordultak, s így ő a társalgás hallásából is sokat tanult. De legnagyobb hatással kiváló műveltségű nagybátyja, Fejérvári Gábor volt az önképzésére, a ki a tanulni szerető fűt alaposan bevezette a régiségek ismeretébe. Atyja kívánatára, ki az ág. ev. egyháznak egyik oszlopos embere volt, teológiát is hallgatott; de aztán saját hajlamát követve, inkább jogi tanulmányokkal foglalkozott s már 20 éves korában az ügyvédi oklevelet is megszerezte és Sáros megye aljegyzőjévé lett.

Említett nagybátyja 1833-ban tanulmányútra ment Olaszországba, Pulszky Ferenczet is magával vitte. Útközben huzamosabban tartózkodtak Pozsonyban, Bécsben, Münchenben, Velencében, Rómában, Nápolyban, mind olyan városokban, melyekben a régészetnek és művészeteknek egész kincstárát találhatták. Ez az utazás döntő hatásúvá lett egész későbbi tudományos munkásságára, mely a régészeti és művészeti tudományok minden ágát fölelte.

Az irodalom terén már megyei aljegyző korában feltűnt «Eszmék Magyarország történetének philosophiájához» című tanulmányával, mely első nagyobb tudományos dolgozata volt. Az 1832/36-iki országgyűlésen b. Vay Miklós mellett volt jurátus; de az országgyűlési ifjúság zajos életében nem igen vett részt. Inkább szerette és kereste a kiválóbb férfiak társaságát, kik közül Kölcseyvel és Deák Ferenczcel közelebbi összeköttetésbe is lépett. 1836-ban ismét utazni ment a nagybátyjával. Bejárták főleg Német- és Angolországot, de huzamosabban tartózkodtak Franciaországban, Hollandiában és Belgiumban is, s ez útból ismét sok újabb ismerettel tért haza s utazását 1837-ben német nyelven meg is írta.

1839-ben Sáros megye második követéül küldte a pozsonyi országgyűlésre, hol szereplése kezdetben nem igen volt népszerű; majd azonban az «Angsb. Allgemeine Zeitung» ba «Ungarische Verhältnisse» (Magyarországi állapotok) címmel közölt cikksorozata oly figyelmet keltett készütsége és tehetsége iránt, hogy egymás után megválasztották a legfontosabb bizottságok tagjává és jegyzőjévé.

1845-ben ismét beutazta Olaszországot nagybátyjával. Visszatérte után egy ideig Bécsben telepedett le, hol meg is nősült, elvevén a gazdag és nagy műveltségű Walter Terézt. Majd azután szép birtokot vásárolt a nógrádmegyei Szécsényben s oda költözött gazdálkodni és tanulmányait folytatni. Itt találta az 1848 márczius 15-ki események híre, melynek hatása alatt Pulszky Pestre sietett, hol azonnal beválasztották a közszolgabizottságba. Majd a miniszterium megalakulásakor Kossuth mellett pénzügyi államtitkár s a minisztertanács jegyzője lett; de innen csakhamar áttették Bécsbe a király oldala melletti miniszter, herceg Esterházy államtitkárává s ott működött, míg Magyarország és az uralkodóház között a teljes szakadás be nem következett. Ekkor Pestre jött s a honvédelmi bizottmány tagja lett s Kossuth a kereskedelmi ügyek vezetését bízta rá. Majd ügyünk rossz fordulásakor Kossuth megbízó levéllel Angliába küldte; de az angol kormánytól semmi hathatós beavatkozást nem tudott

kieszközölni hazája javára, csupán az angol lapokba írt közleményeivel sikerült a közvéleményt a magyar ügy részére megnyernie. Később azonban, mikor minden elveszett s Kossuth és társai török földre menekültek, annál hathatósabban rábirta az angol kormányt, hogy Törökországot a magyar menekültek ki nem adására nézve erőlesen támogassa.

Ezzel Pulszky politikai szereplése egyelőre véget ért. Haza nem térhetett, mert jószágát elkobozták s őt halálra ítélték; de ezt az ítéletet, minthogy végrehajtható nem volt, száműzésre változtatták. E miatt Londonban telepedett le és nejevel együtt oly nagy s főleg magyar tárgyú irodalmi munkásságot fejtettek ki, hogy jövedelmükből igen tisztesen fentarhták magukat, sőt szerepet is vihettek az angol társadalomban.

Itt találta Pulszkyt a Kiutahiából Angliába érkezett Kossuth. Pulszky aztán Kossuthal Amerikába is átmélt és végig kísérete ottani nagy körútjában, ott is tömérdek jó barátot szerezvén Magyarországnak és a magyar ügynek. Ez utazásáról igen becses naplójegyzeteket

írt össze nejevel, melyeket aztán előbb New-Yorkban, utóbb Londonban is kiadott angol nyelven.

1860-ban, mint a «Daily News» politikai levelezője Turinba költözött, hol voltaképpen mint a magyar menekültek diplomáciai ügyvivője szerepelt, sűrűn érintkezvén Cavourral és más olasz államférfiakkal. Mikor azonban azt tapasztalta, hogy a magyarokat az olaszok csak hitegetik, de nemzeti törekvéseik sikerre juttatásában támogatni nem igen szándékoznak, Kossuthnak körülményesen megírta, hogy nem lehet remény semmire. Ez után megszakadt köztük a további összeköttetés, sőt a barátság is.

Pulszky azontúl a Deák Ferencz politikájához csatlakozott, bár tovább is Olaszországban maradt, honnan csak 1866-ban jöhetett haza s akkor is csak külön e végre kieszközölt engedéllyel. Nejét és gyermekeit ugyanis már előbb elküldvén Magyarországra, nem sokára arról értesült, hogy leánya (Harriet) aggodalmasan beteg. Ezért sietve engedélyt kért a haza jöhetésre s azt meg is kapta, de mire megérkezett Budapestre, nemcsak leányát, hanem nejét is

PULSZKY FERENCZ.

Doby Jenő 1884. évi rajza után.

ravaton találta, sőt Gábor fia is, kit magával hozott, szintén megkapta a kholerát és meghalt.

E súlyos csapás kényszere alatt régi barátjának, b. Eötvös Józsefnek közbenjárásával amnesztiát folyamodott, melyet meg is nyert s így végleg itthon maradhatott 18 évi bűnjós után. Előbb családi és vagyoni ügyeinek rendezése foglalta el; majd pedig belevetült a közéletbe s orsz. képviselővé választotta magát Szentesen. Utóbb a szécsényi kerületnek volt képviselője hosszabb időn át s előkelő szerepet vitt a Deák-pártban úgy is mint szónok, úgy is mint élénk tollú hírlapíró. Politikai működése mellett azonban egyre több-több részt kezdett venni a köz- és tudományos életben is. Osztályelnöke lett az Akadémiának, melynek különben is legrégebbi tagjai közé tartozott; elnöke lett a Képzőművészeti társulatnak s tevékeny tagja számos társadalmi, közművelődési, tudományos, irodalmi és művészeti társulatnak, nem is említve a sok, hasonló irányú külföldi társulattal való állandó összeköttetését, melyek közül igen sok tiszteletbeli tagjává választotta. 1869-ben b. Eötvös József miniszter kinevezte a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatójává, melyet európai hírvételezett fejlesztett s mely állásától csak 1894-ben. nyugalmába léptek vált meg. E minőségében később a magyarországi múzeumok és könyvtárak főfelügyelője is ő volt.

Irodalmi munkássága egész könyvtára terjed, melyben nyelvészet, történelem, régészet, szépirodalom, politika, közgazdaság, művészet, utazás, stb. egyaránt bőven képviselve van s mind olyan munkákkal, a melyek maradandó értékűek. Ő maga régészeti és publicistai dolgozatait tartotta legbecesebbeknek. Rendkívül nagy és sokoldalú tevékenységének azonban fő tárgya mindvégig a régészet maradt. E tekintetben való roppant ismereteit és munkásságát — mondhatni — a világ minden szakembere ismert. A hetvenes években még egy nagyobb keleti utazást tett, régészeti szempontból tanulmányozván a Balkán-félszigetet és főleg Görögország klasszikus emlékeit.

Pulszky már külföldön is olyan házat tartott, a mely gyűlöly volt államférfiaknak, tudósoknak, művészeknek egyaránt. E részben itthon is a régi maradt. Múzeumi lakásán nemcsak a magyar szellemi előkelőség fordult meg időről-időre nagy számmal, hanem a legkülönbözőbb idegen országokból Budapestre érkező

1851-ben New-Yorkban készült daguerreotyp kép után.

PULSZKY FERENCZ.

tudósok, írók, művészek legnagyobb része sem távozott el hazánkból a nélkül, hogy Pulszky Ferencz látogatást ne tett volna. Első neje a szellemes és irodalmi műveiről is kedvezően ismert Walter Teréz volt, Walter bécsi bankár leánya, ki, mint említettük, 1866-ban hűnyt el kholerában. Másodszor 1886-ban nősült, elvérvén Geszner Rózát, kivel háborítatlan egyetértésben élt, csaknem teljes visszavonultságban töltve 83 évre terjedt életének utolsó éveit.

Nyugalomba lépte óta egyre gyöngült erőben. Lassanként rommá lett az egykor elpusztíthatatlannak vélt szívós testű és élénk szellemű ember, ki hetven éves korában kezdett el néha tréfásan panaszkodni, hogy «már ő is öszülni kezd». A düledező rom e hó 9-ikén a halál lehelletére végképen összeomlott; de hogy maga után olyan emléket, melyet a késő kor is megérdemelt méltánnyal és elismeréssel fog emlegetni.

Pulszky már régebben küzdött betegségével; tüdőhurutja sokszor megújult, de a rendkívül erős szervezete ember legyőzte. Nagy életkora nem látszott meg rajta. Ősz haja nem volt; kedélyének frissége, eleven észjárása, ritka társalgási képessége nem csökkent; csak a legutóbbi években vett erőt rajta a kor és betegsége. Kivált midőn pár évvel ezelőtt ismételve szélhűdés érte. Élte alkonyán írta meg a «Magyar archaologia» című nagy munkáját s annak kinyomatott íveit az utolsó hetekben nézte át. A tudományos társulatok ülésén még nem oly régen is elnökölt, a hírlapokba cikkeit írt.

A «Magyar archaologia»-t az akadémia Semseypályázatára írta, s harmadfél évig dolgozott rajta. A jutalmat az akadémia nem adta ki Pulszky munkáját és csak megdicsérte. Az öreg tudóst és a bírálókat nagyon bántotta. Hozzá fogott, hogy kibővíti. E közben azonban szélhűdés érte, beszélni képessége akadozó lett, keze megbénult. Hosszabb idő kellett hozzá, míg ismét visszanyerte szavát és le tudta írni nevét. De folyton nagy munkáját gondolt. Olaszországban üdült föl, hová annyi nagy és szép emlék kötötte. Folyó évi ápril havában baja súlyosbodott. Nejevel Pápara utca, hol nyaralója volt s augusztus 28 ikáig maradt ott. Látszólag megerősödve jött haza. Ekkor a müve első kötete már kikerült a nyomdából. Egy példányt ebből a közoktatásügyi miniszterhez akart küldeni, s irnokának le is diktálta a kísérő levelet és aláírta. Utolsó szellemi munkája ez volt. Ereje most már fogyott, lázak emésztették, s többször jutott magánkülvilági állapotba. Neje nagy gondal és odaadással ápolta; mindig mellette volt.

E hó 8-ikán élete utolsó napján még egyszer erőre kapott; fölkelte karcs székéből, s jótűn vacsoráztatott; de 10 órakor újra megrohanta a láb, állapota mind aggasztóbb lett, az orvosok hiába igyekeztek fölfrissíteni a megernyedt erőt. Hajnalban minden reménynek vége volt. Családja körül vette a haldoklót. Reggel fél hét órakor következett be a halál.

Elhunytának híre csakhamar elterjedt, s a múzeumon, a hol lakott, a tudományos akadémián, a kultur intézeteken mindenütt kitértek a fekete zászlót. Sokan siettek a múzeumba, hogy részvétőket kifejezzék. Az első közé tartozott Szász Károly ref. püspök. A halottas szobában az elhunyt özvegye, továbbá menyé, Márkus Emilia, leánya Hampelné és fia Pulszky Agost fogadja a látogatókat.

A gyászír vételére Wallacis Gynla közoktatásügyi miniszter Pulszky Ágost orsz. képviselőhöz a következő levelet intézte:

«Tisztelt barátom!
«Megilletődéssel és mély részvétellel értesültem édes atyádnak elhunytáról. Hosszú időn át volt a boldo-

gult a tudományoknak európai hírvételezője, a művészeteknek elsőrangú ismerője és e kettős működése révén a legelső magyar kulturális intézetnek, a magyar nemzeti múzeumnak igazgatója, mely állásában személyes összeköttetései és bámulatos sokoldalúsága által mindenkor egybefűző kapcsolata a külföldi és magyar tudományok világ között. A magyar kultúrát is fájdalmasan érintő e gyászbeszéd alkalmából legelőször részvételmel fejezem ki édes atyád elhalálása fölött, kinek emlékezte mindenkor feledhetetlen lesz a magyar közművelődés történetében. Fogadj, kérélek, kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1897 szeptember hó 9-én. Wallacis s. k.»

A temetés napját e hó 11-ére tűzték ki. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Dr. Pulszky Agost saját, valamint testvérei: Károly, Polyxena férj. Hampel Józsefné és Garibaldi, ugyiszintén neje, sógornéja és sógora, nemkülönb az összes unokák s a többi családtagok nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy forrón szeretett édes atya és családjuk feje, lubdaci és csefalvai Pulszky Ferencz, 1897. évi szeptember hó 9-ikén reggeli 6 órakor, életének 83-ik évében, hosszas betegeskedés után csendesen jobblétre szenderült. A boldogultnak hűlt tetemei e hó 11-ikén, délután 4 órakor fognak lakásán (nemzeti múzeum épülete) az ágoston hitvallású evang. egyház szertartása szerint megáldani és a kerepesi-úti temetőben lévő családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni. Budapest, 1897 szeptember 9-én. Áldás, béke porairai!

KORONÁS VENDÉGEK MAGYARORSZÁGON.

Szép és tanulságos szavakat szentel a hanyatló Róma erkölcesének halhatatlan történetírója az ifjú Germanicus utazásainak, melyekben a nagy birodalom kizemelt örököse népek és országok ismeretével igyekezett megvetni alapját a kormányzás nehéz művészetének. Mint valami újabb Germanicus, II. Vilmos császár országról országra jár, hogy személyes tapasztalatok gyűjtésével termékenyítse szívét és elméjét messze jövőbe kiható nagy terveinek megvalósításához.

A bécsi politika szükkeblősége soha sem zivenes működött közre, hogy Magyarország határát idegen fejedelmi vendégek átlépjék, noha ez az ország a monarchia hatalmának és tekintélyének mindig egyik legdúsabb erőforrása volt. Magyarország legtöbbször a Hamupipőke szerepét vitte a fényes fejedelmi látogatások alkalmánál. Csak egy-egy rövid alkalmi kirándulás ha jutott neki a gazdag ünnepek kirádszólól.

Pozsony már 1515-ben egy messze kiható nemzetközi kongresszus székhelye volt; ott Miksa német császár, Ulászló magyar és Zsigmond lengyel király találkoztak, hogy létrehozzák a szerencsétlen II. Lajos és Mária osztrák főhercegnő között a házasságot. De a találkozás ünnepi fényére sötét árnyat vetett egy szerencsétlenség. Ugyanis a királyi konyhában tűz ütött ki, mely oly gyorsan terjedt, hogy rövid idő alatt Pozsony nagy részét elhamvasztotta. A baleset által sújtott városnak a király akkor öt éven át évi 1000—1000 frt segélyt adatott. De ezeket az összegeket soha sem fizették ki egészen. Baljóslatú volt ez az egész találkozás a magyar nemzetre nézve, mert tizenegy év múlva a mohácsi vész temetőjébe vitte bele az országot s hosszan tartó viszályoknak tette ki Szent István koronáját.

Azoknak a látogatásoknak, melyeket külföldi uralkodók magyar földön az elmúlt századokban tettek, legtöbbször természetesen csak Pozsonynak és Budának jutott. De e két város környéke is látott nagyszerű fogadásokat, melyeknek fénye és díszje a magyar urak bőkezűségéről és zajos vendéglátásáról örök emlékü tanúságot tett. Így fogadta 1773-ban is a Pozsonytól egy órányira eső Ivánkán Grassalkovics herceg Mária Terézia vejét, Mária Krisztina főhercegnő férjét, Albert szász-tescheni herceget. A pompaszerező Grassalkovics a vidéki birtokosság kíséretében, pazar díszű menetben vonult ki vendégei elé egész az uradalom határáig és fényes egyenruhába öltözött házanépe és cselédsége közepette trombita-, ágyú- és dobszóval fogadta az érkezőket.

Tarkábbnál tarkább mulatságokat eszelt ki aztán a dűsgazdag magyar nábob vendégei szórakoztatására, kik nem tudták, miképp adjanak elragadtatásuknak kifejezést a tapasztalt nagyszerű pompa fölött. Ebéd előtt először is parasztek tánczában gyönyörködtek. Majd séta-

kocsizás következett 24 könnyű, kékerekű hinton (melyet az akkori divat «piruschad»-nak nevezett) a Duna ága által alkotott s az uradalomhoz tartozó két kis szigeten, melyeket keskeny, angolos ösvények szeltek át s a Dunán keresztül hid kötött össze a szárazzal. Azután a Dunából a díszes parkba vezetett mesterséges csatornán rendeztek ritka fényű csónakversenyt. Az első hajó török stílus volt, török lobogókkal díszítve, török zenekarral s a hajósok és zenészek rajta mind tetőtől talpig törökösen öltözve. A második, a tulajdonképeni udvari hajó, holland fregatot ábrázolt s rajta ezüsttel gazdagon színözözt rózsaszín és almazöld jelmezbe öltözött hajósok. Császári hidások vezették a szolgálatot, egy gyönyörű diszruhába öltözött pozsonyi hajózási hivatali tiszt felügyelete alatt. A hajó maga is remek volt, kívül almazöld, belül rózsaszín, mindenütt dús ezüst díszítésekkel.

Legmeglepőbb volt azonban a hajó két oldalára a nap ellen felaggatott viaszos festett függöny. Azután következett a hercegi zenekar, szemképrázató fényes egyenruhában, szintén hollandi galyán, továbbá több velencei gondola, melyeknek barkarolljai a fejedelmi vendégek színeit viselték, sárgát és kéket ezüst sujtásokkal. Utoljára néhány apróbb hajó, különféle jelmezű legénységgel, zárta be a pompás menetet, mely méltó bemutatása volt egy régi magyar főúr határt nem ismerő bőkezűségének.

Nyegen évvel utóbb a bécsi kongresszus örömmünajai juttattak valamiképp sugaraikból Magyarországnak is. Pozsonyban, mintha csak Bécsnek egyik külvárosába rándultak volna el, több koronás fő fordult meg akkor, mint máskor egy évszázad alatt az egész Magyarországon. Legelőször, 1814 november 28-án Sándor császár érkezett meg Budáról a nádor kíséretében, és pedig éjféltutáni két órakor s ennek daczára a legutolsó, ablakig kivilágított városban még azon éjjel bemutatatta magának a hatóságokat előkelőségeket, a kik a nem remélt fogadtatás hírére ugyancsak nagy sebtében kapkodtak magukra az ünneplő csurapót.

Másnap a porosz király is követte felséges «cousin»-ját Vilmos herceg társaságában, szigorú incognitó kövén ki magának, de természetesen sikertelenül, mert mindjárt fölismerték. A braunschweigi király is megfordult pár napra Pozsonyban, s a «Vörös Ökör»-nél rendeztek be számára lakást, míg a weimari herceg az «Arany Rózsá»-nál szállt meg.

Mint valami korona-eső lepte meg a régi koronázó várost az európai koalíció minden rendű és rangú fejedelme. 1815 március 4-én a szász király és királyné is oda érkezett s krónikás adatként maradt fenn, hogy 6k voltak a legelső, a kik átkeltek az épen akkor elkészült repülőhidon. Végre egy héttel később a legitim eszme három politikai apostola: Metternich, Talleyrand és Wellington tüntették ki a magyar határszéli várost jelenlétükkel. A finom francia diplomata olyan komoly méltósággal huzogatta sánta lábát a fogadó erkélyen fel s alá, mintha menette-et tánczolt volna. Wellington pedig egy alkalommal a Somnariva vértések felett szemlélt is tartott és ugyanekkor Esterházy Imre grófnak egy magyar módra idomított pompás lován ült. Este a színházban tettek mindhárman látogatást, de mi volt az a művészet, melyet a színpadon láttak, ahhoz a nagy színjátékhoz képest, melynek 6k hármán voltak legfőbb szereplői.

A Koburgok fejedelmi rangú ivadékaik közül Fülöpön és Ferdinándon kívül kivált az elhalt Ernő herceg fordult meg gyakrabban Magyarországon, sőt Budapesten is, de soha sem hivatalos minőségben, s nem mint az uralkodó vendége. Egyik ily útja azonban mégis meglehetősen zajos tüntetésekre adott alkalmat. Akkor volt ez, mikor a magyarországi Koburg-ág majoreskójának halála után, mint ennek végrendeleti végrehajtója, e hitbizományi javak rendezése ügyében jött hozzánk az ötvenes évek elején. Akkor a Koburg név nem volt népszerű a bécsi abszolútizmus emberei előtt. De épen ez volt az oka, hogy a herceget Pestre érkeztek zajaiban üdvözölték s az ország ellenzéki vezérfőfőinek egy küldöttsége díszes albumot is nyújtott át neki, megrögtve a legradikálisabb ellenzéki férfiak arcképeivel.

E nevezetes dokumentumát egy közelmúlt korszaknak a herceg haláláig kegyelettel őrizte. V. S.

A MEGGYILKOLT KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK.

Dél-Amerikának egyik nálunk kevésbé ismert országában, Uruguay köztársaságban, politikai gyilkosság történt a múlt augusztus 25-én. Borda Idarta János köztársasági elnököt gyilkolta meg egy Arredondo nevű olasz származású katonatiszt, állítólag tisztán magán boszúból. Az elnök a fővárosban, Montevideóban nemzeti ünnepi miséről jött ki a templomból, mikor a merénylő két revolverlővést intézett reá. Mindkettő talált. Borda e szavakkal: «Nyomorult! Előre roddtam!» — lerogyott s palotájába vitetve rövid idő múlva meghalt. A gyilkost elfogták; a nép meg akarta gyilkolni s csak a katonaság menthette ki a dühöngők kezéből oly módon, hogy a támadó tömeg közé lőtt, mely alkalommal több-kevesen megebesültek s néhány ember meg is halt.

Borda atyja egy francia baszk születésű ember volt, ki Dél-Amerikába, Argentínába vándorolt ki. A fia már Uruguayban született, Soriano megyében, hol ifjú korában felütn. Politikai pályáját szülőmegyéjének képviselő testületében kezdte, majd pedig parlamenti képviselővé lett, hol vezérszerepre emelkedett. Kiténő szónok volt s a politikában nagy avatottságot tanúsított. 1855-ben szenátorra választották, majd különböző magas állásokat töltött be, míg nem 1894 március 21-ikén a köztársaság elnökévé választották. A montevideói lapok nem győzik eléggé magasztalni a haza iránti érdemeit. Elnöki hivatala a jövő évi márciusban ért volna véget. Jellemző az ország állapotára nézve, hogy kormányzása rövid ideje alatt három merénylőt intéztek ellene a forradalmi pártok. Halála mindamellett nem okozott forradalmat, mint Európában gondolták, és az országot, melynek különben alig van egy millió lakosa s abból is 200,000 Montevideo fővárosban lakik, jelenleg Guestas, a szenátus volt elnöke, kormányozza ideiglenesen.

AZ ÚJ ARANYORSZÁG.

Néhány hónap óta valóságos aranylás dühöng az amerikai Egyesült-Államok lakói között. Mindentki csak az alaszka aranybányákról beszél, melyek esodálato bőséggel adnak ott a drága éremet. Klondyke neve ma már csaknem olyan hírvé, mint a 40-es évek végén Kaliforniaé volt, mely már egykor szintén aranylázat okozott még Európában is és egyik fő oka volt annak a nagy kivándorlási áramlatnak, mely az Egyesült-Államok népességét oly bámulatos gyorsasággal szaporította.

Klondyke azonban nem oly kedvező hely az aranybányászatra, mint felszázaddal ezelőtt Kalifornia volt. Kalifornia is csaknem teljesen ismeretlen hely volt abban az időben; az oda menetel rengeteg időbe és költségbe került s az első letelepülőknek, miként különösen Bret Harte gyönyörű rajzaiban olvasható, esodálato nehézségekkel kellett küzdeniök. Mindez megvan Klondykeban is, de van ezen felül egy más, sokkal nagyobb akadály is: a zord természet. Alaszka ugyanis tudvalegőleg Amerika éjszaki nyugati szögletét foglalja el, s már egészen belül esik az éjszaki sarkkörön; nagyobb része lakatlan, sőt jóformán megközelíthetetlen. De Klondyke még ennek a zord tartománynak is a legnyugatibb vidékén van, Kanada határa felé, a nagy Yukon folyó felső vidékén. Alaszka parti kikötőiből több héten át kell lóháton vagy száncán mennie az aranylátóknak teljesen néptelen és vad sziklás vidékeken át; a Yukon folyót kevesen használhatják, mert egy évben csak három hónapig hajózható s akkor is 8—10 hétig kell ezen az úton haladnia az utazónak, úgy, hogy úti költsége sok száz forintba kerülne. Legnagyobb baj azonban, hogy Klondyke vidékén nincsen termőföld semmi, nincsen tüzelésre és építésre alkalmas fa, s így az aranybányászok számára minden megélhetésre szükséges dolgot szinte ezen a hosszú és rozsz utakon kell szállítani; így azok természetesen mesés drágák. Mindehhez járul még az is, hogy a híres aranytermő vidéken szintén igen rövid a nyár, a tél ellenben oly hosszú és zord, hogy azt kevés ember tudja kibírni, különösképpen még azért sem, mert itt a földrajzi fekvésnél fogva hónapokon át teljes sötétség is uralkodik mindenütt.

Az aranylás esodálato hatalmát élénken bizonyítja, hogy még ily, csaknem legyőzhetet-

1852. évi amerikai daguerreotyp kép után.

KOSSUTH ÉS PULSZKY FERENCZ.

Elliott 1890. évi fényképe után.

PULSZKY FERENCZ.

leneknek látszó nehézségek mellett is több ezer kincskereső él már a Yukon partján, sőt valóságos városok keletkeztek, mint *Dawson City*, *Circle City*, *Forty mile City*, melyek lakossága folyvást növekvésben van, bár a városokon kívül is igen sokan telepednek le egyes bányahelyeken. Százával pusztulnak el a kincskeresők az oda vezető úton; ma már jóformán az elhullott emberek és állatok csontjai jelölik az útirányt az új kirándulók számára. Igen sokan csalódnak térnek vissza az új aranyországból, de azért a kincskeresők száma nem fogy, mert kétségtelen, hogy arany van ott bővebben s igen nagy területen.

Hivatalos jelentések szerint közel százezer négyzet kilométernyi területen, tehát Magyarország egy harmadának megfelelő vidéken található az arany, nagyjából a Yukon mellettközpontján völgyében. Klondyken kívül a Stuart és Pelly folyók is különösen gazdagok aranyban. A területet egyes élelmes vállalkozók már biztosították maguk számára s az újonnan érkezőknek ezektől kell bére venniük a bányahelyeket. A nagy számú lakosság élelmezéséről is vállalkozók gondoskodnak, kik óriási árakat szednek. Egy zsák liszt 250 forint, egy font kávé vagy tea 20—30 forint; így a legszerűesebb ellátás naponta 25—40 forintba kerül. Télen, mikor jég és hó borít mindent, nagy fáradsággal ásták ki az aranytartalmú homokot, néhol csak úgy, hogy a megfagyott földet több lábnyi mélységre tüzzel kiengesztelik s aztán a rövid ideig tartó nyár szolgálatát az így nyert homok kimosására. Májusban és júniusban a megolvadt hó vize előnti a bányákat, a vizet felfogják s abban mossák ki részint szitálás, részint vályuzás útján a homokot, rendszeren igen szép eredménnyel.

Több éve már, hogy az új aranyország területén, közel a kanadai határhoz, fölfedezték az első aranyat. De a kutatók sokáig titokban tartották szerencséjüket s csak később, midőn már többen meggazdagodva tértek vissza az Egyesült-Államokba, terjedt el lassankint az új Eldorado híre. Különösen a jelen év nyarán lett a dolog egészen nyilvánossá. Azóta számtalan részvénytársulat alakult a klondykei bányák kiaknázására; minden le nem foglalt gőzhajó Alaszkába szállítja a kincskeresőket; az amerikai lapok naponként hasábokat közölnek a csodálatos dolgokról s egész augusztus végeig, mikor itt már a tél megkezdődött, özönével érkeztek a szerencsésesek. A szegény alaszki indiánok szenvedtek legtöbbit, mert őket fogták be csellel és erőszakkal teherhordóknak a nagy útra, de sokat szenvedtek azok is, kik nagyon nélkül munkásoknak szerződve vándoroltak ki ide. A Yukon partján, hol mindaddig alig fordult meg egy pár tudományomias kutató, ma már ezer meg ezer családott ember holtteste pihen, de még mindig nagy azoknak száma is, a kik valóban kincsekkel terheltlen tértek onnan vissza. Kétségtelen, hogy ez az aranyláz rövid idő alatt benépesíti az eddig elhagyott zord vidéket s nem lehetetlen, hogy néhány év múlva Klondyke felé vasút fogja szállítani az útazókat újon épült és művelt lakosokkal bíró városokba. Kaliforniát, Transvaalt és Ausztrália egy részét is az aranyláz népesítette be.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szeless József. Hangulatok. Pozsony, 1897. — A kis verskötet szerzőjének megvan a a viszonylagos érdeme, hogy nem esik a századvégi szenvedély, erős izgatott szerek kapkodó s régi hagyományos erkölcsöket kigúnyoló verselő hibájába. Egyszerű, természetes érzéseit keresetlenül, meszterkéltségek nélkül mondja el s nem érinti durva, szentségtelen kezekkel, a mit a századok hite, kegyelete szentté avatott. Abszolút érdeme jóval kevesebb. Nem eredeti tehetség; újat sem a családi életéről, sem a szerelemről nem tud mondani, sem egyéni szint lehelni költeményeire; gyakran pedig még a költői lendület is egészen cserben hagyja s száraz prózázás száll le. *Egy pessimistához* többek közt így szól:

„Komor tanodba” sok igaz vagyok,
De általában még sem mondhatod.

Ez nem a költészet nyelve. Mint a hogy a nyelv ellen nem egyszer vét, pl.:

BORDA, URUGVAI KÖZTARSASÁG MEGGYILKOLT ELNÖKE.

„Sötét világú eszméd közé
Derűnek fénye nem ragyog bele.”

vagy közé vagy bele, de a kettő nem fér össze. Versei általában elég könnyen folynak, de azért olykor annyira rythmustalanul ír, hogy alig lehet olvasni, ilyen mindjárt a gyűjtemény első darabja is: „Édes anyámnak”. A kötetet egy kisebb költői beszély fejezi be; de jóval gyengébb, mint tiszta lyrai versei. Terjedős, lapos, unalmas. A kötet ára 1 ft. Aljon itt mutatványul belőle a következő költemény:

Arra messze...

Arra messze, napkeletre,
Szőke Tisza partján.
Ott születtem, ott ringattam
Karjaiban dajkáim.

Ott barangol kősa lelkem,
Oda visszavágyom.
Szébb az élet, edesebb ott
A nagy rónaságon!

Enyhébb, lágyabb ott a szellő,
Szabadabb az élet.
Bérczi szikla nem vet gátat
Az ember szemének.

Vigabb danát csicsereg ott
A madár az ágon.
Isten napját kelni s múlni
Hej, csak ott látom!

Szép itt a bércz, hegy, völgy s szikla.
Hanem... arra távol:
Déliabáknak a bíbója
Még szébbet varázsol!

Arra messze, napkeletre,
A nagy rónaságon:
Ott születtem s ringott bölcsőm,
Oda vissza vágyom!

A Budapesti Szemle szeptemberi füzében több napi érdekli kérdést fejtet. Első cikkül közli *Lechner Károly* fejtegetését „Az egyetemek és a társadalom” czimen. Ezt a szerző a kolozsvári egyetem orvostudományi karának megbízásából az országos és egyetemi tanügyi kongresszuson adta elő. *Forster Gyula* folytatja nagy forrástanulmányul irt becses dolgozatát „A katolikusok autonómiájáról”. A füzet további tartalma a következők:

Jóbb Lajos „A szociálisták mostani állása” czimen foglalja össze Hamon francia szociálista íróinak a szociálistákról irt érdekes könyvének adatait, melyek világot vetnek a szociálisták külön csoportjaira. *Angyal Dávid* befejezi *Bethlen Gábor*ról és politikájáról irt tanulmányát, melynek czime és tárgya „Bethlen Gábor első támadása”, s mely a besztercebányai országgyűléstől a bainburgi békealkuig tartó eseményekben jellemzi a nagy embert. *Góbi Imre* az olasz *D'Annunzio Gábor* regényeiről ír. *Elliot angol* regényéből, „A vízi malom”-ból, a nyolcadik folytatást vesszük *Dr. Váczy János* fordításában. Költemény kettő van a kötetben: *Lévay Józseftől*: „Köszönet”, s *Göthe* egyik költeménye „A holdhoz”, melyet *Kozma Andor* fordított magyarra. Az „Értesítő” rovatban *Morvay Győző* tüzetesen foglalkozik *De Brigaultnak Madách* „Ember tragédiája” fordításával, s nagy elismeréssel említi, hogy a magyar költő géniuszának híve *Dr. Schmidt Sándor* és *Herman Ottó* nyílt leveleket váltanak a nemzeti múzeum „Természetről” című folyóiratáról s nem helyeslik, hogy ennek szövegéből csak egy kis rész magyar.

A „Budapesti Szemle” előfizetési ára egész évre 12 ft., félévre 6 ft.

Magyar költők francziául. *Petőfi* fordításával foglalkozik *Gauthier Emil*, budapesti franczi al-konzul, ki körülbelül hat esztendővel ezelőtt jött Budapestre, itt megtanulta nyelvünket s a mióta tud magyarul, azon fáradozik, hogy a magyar költőkből antológiát adjon ki anyanyelvén. Fordításait *Petőfivel* kezdi, a kinek költeményeiből már eddig is többet fordított le francziára. Párisban pedig egy új színházban, melynek neve *Theatre International* (nemzetközi színház) a külföldi írók bemutatására, *Kisfaludy Károly* „Pártutók” című vígjátékát szemelték ki előadásra. A párisi „Figaro” erről ezeket írja:

A második mű, a melyet a Theatre International színre fog hozni, egy magyar szerzőnek e század elején irt darabja, a „Pártutók” (Les Conspireurs). Ez a vígjáték a magyar drámai irodalom egyik legkiválóbb műve, a mely tele van kacagató jelenetekkel és Franciaországban még teljesen ismeretlen. Szerzője *Kisfaludy Sándor*. (A franczia lap *Károlyt* összevetészi *Sándorral*). A darab nemesek érdekes korrajz, hanem a magyar vidéki életnek deris szatírja is. A darab színrehozásánál a rendezőségnek *Bertha Sándor* úr is segítségére van, a ki már rég óta lakik Párisban.

Magyar és német zsebszótár, tekintettel a két nyelv szólására, szerkesztette *Wolff Béla* főreáliskolai tanár; kiadta az Athenæum társaság. A szerző arra törekedett, hogy az egyes szavaknál a magyar és német nyelv eltéréseit példákkal és utbaigazító jegyzetekkel is megvilágítsa, szótára főleg az iskola kiváncsiit tartja szem előtt, de másoknak is segítségére lehet a német nyelv nehézségeinek leküzdésében. Ára köve 1 ft.

A nemzeti színházban szeptember 9 én *Berczik Árpádnak* „Nézd meg az anyját” című vígjátékát adták elő, új betanulással s részben új szereposztással. Az új *Edith*, *Gerő Lina*, a színpadra méltóan adta szerepét, s *Vizvári Mariska* Iza szerepében szintén jól megállta helyét. A régi szereplők közül különösen *Helvey Laura*, *Rákosi Szidi*, *Bercsenyi és Zilahi* alakítottak a náluk megszokott humorral. A szép számú közönséget mindvégig deris hangulatban tartotta a szellemes és mulatságos fordulatokban gazdag vígjáték.

Vigszínház. A színházi új évszakban az első újdonságot a vigszínház hozta színre, egy franczia bohózatot „*Katonadolog*” czimen, mely *Gascogne* és *Sylvane* műve. Nem a finom franczia szellem elmés munkája, hanem vastag a hangja, s ugyancsak borsos fűszert használ ugyis drasztikus komikumához.

A „*Katonadolog*”-ban egy rezervista a hős, a kinek 13 napi gyakorlatra kellene bevonulni, de halasztást kér. A rezervista, *Lesfamboudois* közjegyző; még csak 35 éves; elvette volt elődjének özvegyét és ezzel megkapta irodáját is. Mostohaapja és gyámja lesz az elődje leányának, *Geneviève* kisasszonynak. *Lesfamboudois* hasztalan várja az engedélyt a bevonulás elhalasztására. Már föl is öltötte az uniformist, a mikor megjön a sürgöny, hogy maradhat. De most már nem marad. Nejevel elhitei, hogy „bevonul”, valójában pedig *Marinette* tánczosnővel kététi utazásra indul. Igen ám, de rajta a mondur és ez okozza vesztét, mert az első faluban, a hol megszáll a tánczosnővel, tiszték közé keveredik, s mivel az ezredes inasa szabadságon van, őt fogják meg helyette, és a konyhában is dolgoznia kell, *Marinette* pedig a tiszték az ő szemelátára udvarolnak. Gyötrelmeit növeli az ezredorvos, a kinek az a mániája, hogy mindenkiben hiszterikus beteget vél feltalálni. A vizsgálat, a melyet az orvos rajta végez, drasztikusnál drasztikusabb, bár kacagató. *Lesfamboudois* szerencsésére azonban ugyanazon fogadóba kerül segédje, *Manillon* is, a kit a közjegyző felesége azért küldött ide, hogy információkat szerezzen egy tisztéről, a ki nől akarja venni leányukat, *Geneviève*-t. Ez a segéd nagyon szeretné, ha ez a leány az ő felesége lenne. *Kimos* zavarában főnöke oda igéri neki a leány kezét azzal a feltétellel, ha ruhát cserél vele. A segéd rááll s most ő megy át azokon a szenvedéseken, a melyekkel a brutáliskodó ezredes és az ezredorvos előbb főnökét megkínózták. Végre a közjegyzőnek segédével együtt sikerül megugrani. A harmadik felvonásban aztán a közjegyző igyekszik megboszulni magát az ezredesen és hadnagyon, kik *Geneviève* kezét megkérni jöttek. Az előadásban a közönség sokat nevetett. *Gyöngyi* adja a közjegyzőt, az ezredest *Gál*, az ezredorvost *Balassa*; aztán *Szerényi*, *Ráthonyi*, *Góth* egy pár

jó alakot. A női szerepeket *Haraszti Hermin* (*Marinette*), *Baán Nelli* (*Geneviève*), *Makróczyné* adták.

Új eredeti opera. *Gr. Zichy Géza* „*Roland mester*” című új operát irt, a melynek zongorkivonatát most fejezte be. A modern drámai szöveget szintén *Zichy Géza* gróf írta. A cselekmény három felvonást tölt be és a czirkusz világában, a porond és öltözők keretében játszik.

A nemzeti színház és operaszínház intendánsának távozása. A hivatalos lap szeptember 7-iki száma közölte, hogy *b. Nopcsa Eleket*, a nemzeti színház és operaház intendánsát ő felsége, a belügyminiszter előterjesztésére intendánsi állásától saját kérelmére fölmentette. A volt intendáns ugyane nap déli órájában vett búcsút külön-külön a két intézet személyzetétől. Hozzájuk intézett búcsúbeszédjében utalt arra, hogy „a sajtóban olyan támadásoknak volt kitéve, hogy tovább itt, az intézet érdekének veszélyeztetése nélkül nem maradhatott”. Búcsúszavaira a nemzeti színháznál *gr. Festetics Andor* igazgató, a színészek nevében pedig *Bercsenyi Béla* válaszolt; az operaszínházban pedig *Káldy Gyula* igazgató. A két színháznál az intendánsi tennivalót, mint miniszteri biztos, ideiglenesen *Huszár Kálmán* miniszteri tanácsos, a belügyminisztérium elnöki osztályának vezetője vette át.

Új színház a fővárosban. Október 16 ikától már a hatodik állandó színházban játszanak magyarul Budapestben. A legnépesebb kerületben, az Erzsébetvárosban épült föl a *Magyar színház*, nem messze a nagy körút vonalától, a *Wesselényi*-, *Szövetség*- és *Izabella*-utca összejáratásánál. A homlokzat az *Izabella*- és *Szövetség*-utca összefutásánál képződött kis térre néz, szemben a nem messze levő *Király*-utczával és a közeli *Andrássy*-úttal. A teret a főváros közelebb szízesen parkoztatja. Kétoldalt a széles *Izabella*- és *Szövetség*-utca, hátul a forgalmas *Wesselényi*-utca határolja a színházat, a mely innen a *Kerepesi*-úttal jut közvetlen közelébe. A színház társaságát *József* építette, fő részvényese *Evva Lajos*, a népszínház eddigi bérlelője; igazgatója pedig *Relle Iván*, a népszínház eddigi titkára. A próbákat már szeptember 25-ikén megkezdik.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A mezőgazdasági múzeum. Az ezredévi kiállítás történelmi csoportjában berendezett mezőgazdasági múzeumot szeptember 12-ikén d. e. 11 órakor nyitják meg.

László gyermek-otthon. *Klotild főhercegnő* szeretett fia gyászos halálának emlékét egy jótékony intézettel is meg akarta örökíteni, s meg-

AZ ÚJ ARANYORSZÁGBÓL. — Átmenet egy Klondykei folyón, indiai vesztők segélyével.

AZ ÚJ ARANYORSZÁGBÓL. — A Lynn csatorna Klondykeben.

vetette alapját *Fiume* mellett *Czirkvenicán* a beteg szegény gyermekek menedékhelyének. Ez már nem sokára elkészül s átadható nemes ezéljaira.

A tenger partján a régi és sokáig üresen állt tágas *Pálos*-kolostort rendezték be. A kolostor mellett nagy kert van, kerítését a tenger hajjai mossák. A kolostor temploma mellett pedig, a kert végén pompás tengeri fürdő. A kolostort, mely közel száz éve üresen állott, 1395 ben alapította *gróf Frangepán Márton* a *Remete Szent Pál* szerzetesi számára, a kinek rendjét tudvalevőleg *József császár* eltörölte és közel 30 millióra rugó ingatlan vagyonukat a vallásalapba utalta. A horvát kultusz alaphoz tartozott a kolostor is, melyet most *József főherceg* megmentett az enyészettől és a gyermek-menedékhely ezéljaira ezeltette be. Vannak a tágas épületben háló, dolgozó, étkező, beteg- és játékszobák, fürdők, külön *Kneipp* szerint, svéd gimnasztikával egybekötve. A kolostor hatalmas kapuja fölött *József főherceg* családja címere látható. Alatta jobbról és balról fehér márványba véste két föliáris, melyek egyike az épület múltját illetőleg mondja meg, hogy a *Pálosok* kolostora volt, a másik pedig hogy *József főherceg* kijavította a beteg gyermekek részére. Az intézet körülbelül 100 beteg gyermek befogadására alkalmas, de eddig csak husz alapítványt tettek. Az intézetnek külön orvosa lesz.

Az orientalista kongresszus. A Párisban összegyűlt orientalista kongresszust a franczia közoktatásiügyi miniszter nyitotta meg. A kongresszus tagjai a Sorbonne nagy termében gyűltek össze, melyet egészen megtöltöttek a különböző népek

és országok tudósai. A kormányok üdvözlésénél Magyarországot az a kitüntetés érte, hogy *Vámbergy*, a magyar kormány képviselője volt az első, a ki üdvözölte a kongresszust s többek között így szólt: „Nemzetem, a magyar nép, keleti eredetű. Őseink karddal kezökben viték ki helyüket Európában; most azon dolgozunk, hogy könyvek által ismertessük meg a Kelettel Európát, és Európával a Keletet”. Az egyes osztályok megalakulásánál a keleti nyelvek osztályában egyhangulag *Vámbergy* Ármint választották elnöknek, *Kunos Ignác*ot titkárnak. Az első felolvasó is magyar volt, még pedig *Kunos*, ki a törökök népköltéséről franczia nyelven tartott előadásával aratott sikert. A magyar tudományos akadémiát *Goldziher* tanár képviseli és ugyancsak egy magyar származású tudós, *Stein Aurél*, képviselője egy indiai egyetemnek.

MI UJSÁG?

A tatabi hadgyakorlatok és a német császár. Tatabi, Budapest és a bélyei uradalomban egyaránt nagyban készülnek a fejedelmi vendégek fogadására az utolsó napokban. A tatabi hadgyakorlatokra a király ő felsége e hó 10-én d. u. 2 órakor megérkezett, *Vilmos* német császár szeptember 12-ikén délután érkezik. A hadgyakorlatokat szept. 15-én fejezik be, s ekkor mennek az uralkodók *Frigyes főherceg bélyei* uradalmába vadászatra. *Királyunk* szept. 19-én jön *Budaestre*, másnap 20-án d. e. 10 órakor pedig *Vilmos császár*, kinek ünnepélyes fogadására a főváros hatósága is nagy előkészületeket tett.

A díszítések főképp arra a hosszu útvonalra terjednek, melyeken a császár a keleti pályaudvartól a budai királyi lakig hajtat. A királyi palota elől is szétszedték már az építő-állványokat, s most az új kapun dolgoznak sietősen. A terek és utcák díszítése napról-napra jobban hirdeti az ünnepélyes napok közelségét. A császár, kit a vasutnál ő felsége fogad, két napot tölt Budapestben. Megérkezése napján megtekinti a *Mátyás*-templomot, aztán átjön a pesti oldalra s a földalatti villamos vasúton megy ki a városligetbe, ott meglátogatja a kiállítási történelmi csoport épületében a mezőgazdasági múzeumot. Az *Andrássy* úton, a körutakon és a *Margit*-hidon tér vissza a királyi lakba, az udvari ebédre. A napot az udvari estély fejezi be. Másnap szept. 21-én a központi vásárcsarnokot nézi meg a császár, onnan az iparművészeti múzeumba és a nemzeti múzeumba megy. Ekkor visszatér a várba, de d. u. 2 órakor folytatja látogatásait az új ország-házban, a királyi Kuria palotájában. Este 7 órakor diszlelőadás az operában; ezalatt a várost körüljárják. Az operából a császár a keleti pályaudvarra hajtat és elutazik.

Rudolf trónörökös emléke a *Retyezát* alján. Hunyadmegye közönsége elhatározta, hogy emléktáblával jelöli meg a *Retyezát*-hegység valamelyik pontját, a hol *Rudolf trónörökös* 1882 augusztus havában több napi vadászatot tartott. A kiküldött

bizottság választása a Klopotnia és Malomviz között lefolyó Sebesviz gyönyörű völgyének azt a pontját választotta az emléktábla helyéül, a hol a Retyezát Iata nevű vize betorkolva a Zenoga-tó és Retyezát-csoport utelágazását eredményezi.

László főherceg emlékezete. Klotild főhercegné, Szirmay grófné és Libits jószágigazgató kíséretében szept. 2-dikán Kis-Jenőre utazott. A főhercegné az ágyai kápolnához hajtott, hogy László főherceg halálának második évfordulója alkalmából a kápolnában imádkozzék.

A hercegprimás szerzetesi jubileuma. Vasary Kolos bibornok-hercegprimás e hó 15-én tölti be a Szent-Benedek szerzetes-rendbe lépésének 50-ik esztendőjét. Az évfordulót a hercegprimás szept. 15-én ünnepli Pannonhalmán, a hol felszázaddal előbb a rendbe fölveték. A hercegprimás szombaton Balaton-Füredről udvarával együtt Pannonhalmára utazik, a hol másnap megkezdí három napig tartó lelki gyakorlatait. Szerdán lesz a rend templomában az ünnep, melyet a jubilás egész csöndben készülni megülni, úgy, hogy csak a Benedek-rend tagjai vesznek részt benne.

A nyitrai püspök aranyisége. Bende Imre nyitrai püspök szeptember 8-ikán tartotta aranyisegét. Kalocsán 1847-ben szentelték föl. Az aranyiség ünnepét Nyitra szerzetesekkel ülték meg.

Az ünnepélyre odaérkezett Desseuffy Sándor csanádi püspök, Fehér Ipoly pannonhalmi főpát, Vértessy Sándor budapesti királyi táblai elnök, továbbá Flatt Viktor főispán, Baja város, Futtak és Újvidék küldöttsége, az esztergomi és nyitrai egyházmegyei papság tekintélyes számban. Reggel a szent mise után a tisztelgő küldöttségek jelentek meg a püspöknek. Nyitra megye nevében Thuróczy Vilmos főispán üdvözölte a püspököt, s az ünnepi lakomán is ő mondott felköszöntőt. A várost fellobogózták, este pedig kivilágították, egyszersmind fátylas menetet rendeztek. A király is megemlékezett a főpap érdemeiről. A Ferencz-József-rend nagykeresztjével tüntette ki, s következő távirattal üdvözölte: 'Különös örömmre szolgál, hogy ötven-éves jubileumát mai napon teljes testi és szellemi erőben ünnepli és szívemből kívánom, hogy az isteni gondviselés Önt a haza és egyházmegyéje javára és díszeré most sokáig megtartsa. Ferencz József.'

A lipótvárosi bazilika. Az első magyar királynak, ki az államot szervezte, az egyház a szentek közt adott helyet. Dús püspökségeket, templomokat alapított, de emlékt nem őrzi templom. Ezért merült föl az ohaját, hogy a fővárosban a lipótvárosi bazilikát az első magyar király emlékének szenteljék és Szent István bazilikának nevezék el. Ez teljesülni is fog. Most a feliratokat is ennek megfelelően módosítják s a főkapu fölött levő aranybetűs ajánlatba Szent Lipót helyett Szent István nevét ígtatják be. A kapu mellett levő Lipót-szobrot is máshol helyezik el s Szent István király szobrát állítják oda.

Új egyetemi tanárok. A király a közoktatásügyi miniszter előterjesztésére dr. Marschalkó Tamás budapesti tudományegyetemi magántanárt a kolozsvári tudományegyetem orvosi kárhöz nyilvános rendes tanárrá, Tandor Ottót, a József-műegyetemen a kőépítéstan nyilvános rendkívüli tanárát ezen tanszak rendes tanárává nevezte ki.

A múlt héten az a hír terjedt el, hogy herceg Esterházy Miklós legközelebb eljegyzi Frigyes főherceg leányát, Krisztina főhercegnőt. Ezt a híresztelést most illetékes helyről megczáfolják.

A jövő század kezdete. Sokan vitatkoztak rajta, hogy a XX-ik század mikor kezdődik, 1900 vagy 1901 január elsejével. A nemzetközi statisztikai kongresszus, mely most Péterváron ülészett és szeptember 4-én ért véget, a század fordulójának időpontját 1900 december 31-ikét állapította meg, tehát a XX-ik századot 1901 január elsejétől számítják.

Egy híres zeneköltő öngyilkosságának híre. Olaszországban e hó 8-ikán az a hír terjedt el, hogy Mascagni Péter, a 'Parasztbeosztás' opera nagyhírű költője Pesaróban öngyilkossági kísérletet tett, háromszor lőtt magára, sebei súlyosak. Senki sem tudta elképzelni, hogy mi oka lehetett a nagyhírű, gazdaggá lett s még fiatal művésznek. Sokan az okot abban találták, hogy költséges életmódja megrontotta anyagilag, mások pedig, hogy újabb műveivel teljes sikert nem arathatott. Az öngyilkosságról szóló egész hírt azonban Pesaróból rögtön alaptalannak jelentették. De e czafolatra is egyik római lap újólag erőstítette, hogy az öngyilkossági kísérlet tény, de Mascagni barátai titkolják az esetet. A sérülések nem is veszélyesek.

* A biliárdot valószínűleg a kereszties vitézek hozták magukkal keletről. Leginkább elterjedtek kezdetben a máltás vitézek között, később, a közép-kor végén, a francia és olasz zárdákban.

HALÁLOZÁSOK.

RÉPÁNSZKY JÓZSEF, kassai apátkanonok, 1848—49-iki honvéd, elhunyt Alsó-Kékeden, szept. 5-ikén, 69 éves korában. Krompachon született, s 1848-ban mint kispap állt be honvédek s a tüzérségnél hadnagy lett. A szabadságharc után sok viszontagság várt rá, mígnem ismét az egyházi rendbe tért vissza s 1855-ben Kassán pappá szentelték. Több előkelő házban nevelősködött s a kassai gimnáziumban is tanított. 1873-ban theologiai tanár lett Kassán, aztán fokozatosan emelkedett. Az irodalmi téren is az egyházi ügyeket szolgálta, s művei közül legnevezetesebbek: 'Általános dogmatika' (1878—80) és 'Részletes dogmatika'.

Dr. SCHNEIDER ANTAL, nyug. pénzügyminiszteri szaktanácsos, volt 1848—49-iki honvéd főtörzsorvos-ezredes, kit Budán oly sokan ismertek mint a régi hazafias idők egyik eredeti alakját, meghalt 81 éves korában. A szabadságharcban honvéd főtörzsorvos-ezredes volt. A világségi gyásznapi után Konstantinápolyba szökött, a hol a török császári légio főtörzsorvosa lett. A bujdosókat Kis-Azsiába is követte s jelen volt Bem halálós ágyánál. Majd Garibaldi mellett működött az olasz királyi légio-ban hasonló minőségben. Visszatérve hazájába, a pénzügyminiszteriumban szaktanácsossá nevezék ki.

Elhunytak még a közelebbi napokban: RAYÉ LAJOS, messze körben ismert francia nyelvemver, kit még Széchenyi hozott Magyarországra a negyvenes évek elején, s a közelét számos kitünőségével jutott összeköttetésbe, s a francia nyelvben Petőfit, Vörösmartyt, Csengery Antalt, stb. oktatta, 1875-től a felsőbb leányiskolában a francia nyelv mellett az irodalmat is tanította, — a parádi fürdő melletti Recken. — BELGRÁDY MIKLÓS, fővárosi tanácsjegyző, anyakönyvvizető helyettes, buzgó tisztviselő, 51 éves korában, Budapesten. — PINKÓCZY M. LAJOS, t. szalóki ev. ref. lelkész, hosszas és nehéz szenvedés után, életének 64. lelkipásztor-kodásának 25-ik évében. — MÉSZÁROS JÁNOS, kir. tanácsos, a budapesti egyetemi gazdasági hivatal igazgatója, 47 éves korában, Marienbadban. — TAMÁSSY BÉLA, nyug. m. kir. táblai bíró, 66 éves korában, Budapesten. — MIKOSÉVICS JÓZSEF, ügyvéd, földbirtokos, Bácsmegeye th. főgőzse és törvényhatósági bizottságának tagja, 54 éves, Zentán. — BRASSOVÁNYI KENDÉ ANDRÁS, a cs. és kir. 2. számú huszárezred hadnagya, 26 éves korában, Nagy-Váradon. — ANTOS JÓZSEF, nyug. m. kir. államszámvevőszéki számvizsgáló, Antos János 1849-iki honvédi őrnagy és abonyi nagybirtokos testvérbátyja, élete 84-ik évében, Budapesten. — KRUDY BÉLA, volt honvédhuszárhadnagy, Nyiregyháza. — WOLF MIHÁLY, fogarasi tekintélyes polgár, a megyei és városi képviselőtestületnek és az evang. presbiteriumnak tagja, 70 éves korában. — STADBUCKER KÁROLY, háztulajdonos, 63 éves korában, Budapesten. — MAYER ERNŐ, államvasúti mérnök, Pozsonyban. — PÁRNICZKY MIKLÓS, nyug. táviró-felügyelő, 75 éves, Alsó-Kubinban. — JAUSZ JÁNOS, magánzó, 62 éves korában, Budapesten. — MALASZT MIHÁLY, 67 éves korában, Kassán.

KODAY FABIANA, irlgalmas testvér és tanítónő a budapesti Ranold-rend-intézetben. — Székely-udvarhelyi özvegy CSÁNYI FERENCZÉNÉ, szül. Abraham Mária, 44 éves korában, Kolozsvárt. — ERROVICS GYULÁNÉ, szül. Bauer Hermína, államvasúti ellenőre, 47 éves, Debreczenben. — BARANTAI GYULÁNÉ, szül. Szász Vilma, 30 éves, Kolozsvárt. — BARTHA INÉNKE, Bartha Lajos és neje, született Poszegek Olga tizenhat hónapos leánykaja L. Ujfalun.

Szerkesztői mondánivalók.

A vén kastély. A költő érzése nem elég erős, hogy szívünket együttregzésre bírja, s képzelete, hogy életre költse a multat.

Lelkiharcz. Sokszor szinte meglep, oly erős benne a fordulatok költői nyelvi s jó magyar verselés, de a történet kuszált s e miatt a lélektani festés is bizonytalan.

A tárogató utolsó hangja. Ifjúkor. Az előbbi a sikerültebb; de nagyon érzik rajt Endrődi kurucz dalainak hatása.

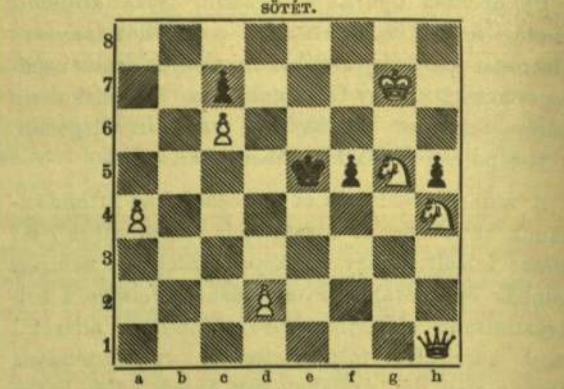
Isten. Testvérek!... Nem tehetőséglen kezdő munkái; de kissé szárazak, hiányzik belőlük a költsézet szíve, lángja, ereje.

Gigászi harcz. Közölni fogjuk.

Nem közzölhetők: Győzelem. Találkozások. (Mindkettő inkább rimyokorlat, mint költemény.) — Főjő az élet. Nem iryigkedem... Mi az élet? Egy leányhoz. Álmódosul. Ne kérjétek. (Kezdő író munkáinak hatáznának, de a tehetés itt-ott kisséllan belőlük.) — Furulyázva őrzöm. Itt a tavasz. (Jelentélen kis dalok. A szászor elsőlepté tárgyba szerző egy csőpp újat vagy egyénit sem tudott önteni.)

SAKKJÁTÉK.

2025. számú feladvány. Kohts és Kockelkorn-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2014. számú feladvány megfejtése. Larsen P. A.-tól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Vd7-h7 ... Fh2-g3: (a) 1. Fh1-b7: (b) 2. Hf6-d5+ ... Ke5-d5: 2. Hf6-e4+ ... Ke5-d5 3. Vh7-h1 mat. 3. Vh7-b7 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Csomonyán: Németh Péter. — Győrben: Kovács Ferencz. — Zedrczen: Ronga Károly. — Sarkadon: Nuszbek Sándor. (a 1012 és 2013 sz. f. is.) — A pesti sakk-kör

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 35-ik számában közölt képtalány megfejtése: Elismerés táplálja a tudományt és művészetet.

Heti naptár, szeptember hó.

Table with 3 columns: Nap, Kath. prot. naptár, Görög keleti naptár. Rows for 12 Vasárnap, 13 Hétfő, 14 Kedd, 15 Szerda, 16 Csütörtök, 17 Péntek, 18 Szombat.

Holdváltás. Utolsó negyed: 19-én reggel 4 ó. 7 p.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

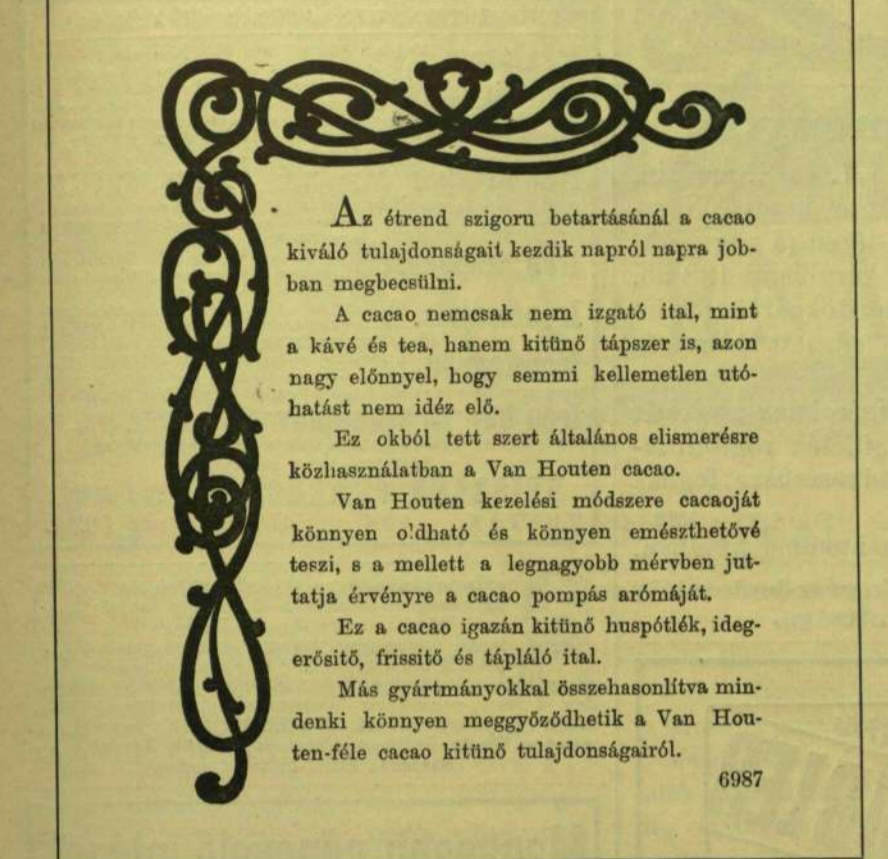
A selyem el van ágyva! Ezt szokták a hölgyek mondani, ha az illető ruhádarabok igen sokszor már a 2-ik 3-ik viselet után a hajtszámok elhasadnak vagy mint a vatta szétmállanak; ezen jelenség nem a 'véletlen' által okozott elégedés hanem a selyem, hogy az vastagabbnak s mégis olcsónak tűnjék fel, tudatosan lezsen ezinn- és foszpor-savval pácozva, melyek a nyerselyem érszállat mintegy szétrágják; 'az ilyenmű festési eljárás 'megterhelésnek' nevezik I. mentől jobban óhajtják a selymet megkezeztetni, annál több cinnifütdőn magába szítja. Az így festett selyem — a legmesebb szövés! a halá csirjáté tehát még mielőtt az a szövészekre kerülne, már is magában rejti. Az ilyen szárlakból készült ugynevezett selyemszöveteknek rövid használat után természetesen szakadozlnuk kell mint a gyújtó kanóznak a szerint, a mint azok többé vagy kevésbé terheltek meg. — A drága öltözék (készítési díjjal együtt) tökéletesen értéktelen. Az én valódi selymeimből szivesen küldök postafordulattal porto és vámmentesen mintákat. Henneberg G. (cs. és k. udvari szállító) selyemgyárai, Zürichben. 7065

ŐS BUDAVÁRA.

Új szeptemberi műsor: Külön belépő díj nélkül, a nyit szinpadon. Carmencitta, spanyol táncosnő. Brothers Avello, komikus némajáték. Brothers Forrest, zenébőhőzők. Kelly W., yonglenn. The 3 Wards, akrobata-csoport. Jackley Boston, majomtanúztát. Robert angol tánc- és dalsoport. Geer Lőrincz, erőművész. Hilaris & Tordant, francia excentriqueok. The Quavers bohócok. Magyar daltársulat. Pontban 1/49-kor a Meeseben fellépte a világhírű Haulon légtornászok (a légkirályai). 5 zenekar, fényes díszvilágítás. Belépő díj: esti 6 óráig 20 kr, azontul 30 kr. Ünnepegy alkalmával este 6-ig 40 kr, azontul 50 kr. A földalatti vasut éjjel 1 óráig közlekedik.

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo. Kapható minden főszere és csemege-kereskedésben és czukrászdában. 7287

RÓSER JÁNOS nyilv. tan- és nevelő-intézete

BUDAPEST, Aradi-utca 10. szám, Róser-ház. Ezen intézet alapítottatott 1853-ban. Eddigi tanulók száma 14,211; magában foglalja a nevelő-internátust, melyben vidéki családok fiait teljes ellátást, felügyelet és nevelést nyerneik; 7262 a felső kereskedelmi iskolát, mely egyenrangú és egyenjogú a keleti kőnyelvű az egyévi katonai szolgálatra jogosítanak; a polgári iskolát, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal. Növendékek fölvétele szeptember 6. Tanácsos azonban a beíratást minél előbb eszközölni, mert az elmúlt évben sem adhatunk a később jelentkezőknek helyet. — Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató:

RÓSER JÁNOS, Budapest, VI., Aradi utca 10.

Szépség és egészség.

Korunk főnyaválója az idegesség és vértelenség, melyből számtalan kör származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a vasas chinabor. Serail arckenecshöz, mely nemcsak elávóllt mindentelő börtisztátlanságot, hanem az arczbört valódi fehérre, tisztává és üdűvé teszi. 1 tégely ára 70 kr. Arczpor hozzá 3 szinben 70 kr. Postán franco küldve 1 f 5 kr. Szappan hozzá 1 drb. 30 kr. Kapható Budapesten: 7244 Török József gyógyszer. urnál és minden magyarors. gyógyszerháznál.

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.

Villa-eladás. A Kárpátok alján, Késmárk város közelében egy nagy költséggel berendezett és jól gondozott park a rajta fekvő szilárd és tartós építményekkel, lakházakkal, hideg és meleg fürdővel szabad kézből eladó. Tudakozódásokat 'K. V. 79.' jelige alatt M. Duker Nacht., Bécs I/I. hirdető-hivatala továbbít. 7309

Karinthiai Római forrás. legtiább, szénsavdus, alpesi savanyvíz, kitűnő hatásal mindenféle betegségnél legizlésebb asztali viz. Magyarországi főraktár: KOLLER TESTVÉREK gyógytára a Nagy Kristóf-hoz Bpest, Kristóf-tér. 7311

51181—1897. sz. V/1.

Szepesti vászon.

A ki tartós árut kíván, az forduljon SCHÖLCSZ ISTVÁN czéghöz Lublón, Szepest megyében. Szállító üzlete a szövészekeken készült lubló háziipar vászon- és damaszt-áruinak. 7310

Minden nő, ki eleganciaira és csinre valamit ad, ruha-aljának beszegésére kizárólag 'Ideal' szabadalmazott bársony sujtást használ. Kapható a monarchia minden szabad-üzletében. 7308

Versenyárgyalási hirdetmény.

A promontori dunaág adonyi és ráczalmási szakaszán az 1897., 1898. és 1899. években részben állami, részben vállalati kövel létesítendő 186,110,54 m³ kőhányás, 40,798,06 m² kőrákat, 7,412,15 m³ földmunka és 822,785,03 m³ kotrásnak vállalati uton való biztosítása czéljából f. évi szeptember hó 27-én déli 12 órakor a földmivelésügyi m. kir. ministerium tanácsstermében nyilvános zárt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni. Az ajánlatok a jelzett napon, déli 1/2 12 óráig Öherolly Károly kir. tanácsosnál a földmivelésügyi ministerium segédhivatali főigazgatójánál vagy helyettesénél nyujtandók be. Az ajánlatok benyujtására, valamint a szerződésre vonatkozó egyéb tájékoztató adatok a budapesti m. kir. folyammérnöki hivatalnál (Mária Valeria-utca 14) a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Budapesten, 1897 augusztus hó 29-én. Földmivelésügyi m. kir. minister.

Dr. LENGIEL FRIGYES-féle nyirfabalzsam. ajánlja Dr. med. Raspi tanár egyetemi prorektor Bécsben és Peftach tanár által Londonban. Megvizsgált módszer szerint már az ó-korban is mint kitűnő szépitőszerek ismert nyirfa vegetabilis anyagából készítő; leh. a fassal bir és kisimítja az arczban keletkezett ráncokat és himlőszemölcsöket, eltávolítja a seplőt, májfoltot, anyajelet, orrbőrt, mitesert és a bőr tisztátlanságát a legrovidebb idő alatt és az arczbőrnek fiatal, üde arczsint kölcsönöz. Figyeljünk Dr. Lengiel Frigyes nevére és feati védjegyre. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 f 50 kr. A nyirfabalzsam hatásának támogatására szolgál Dr. Lengiel Frigyes Bonso szappan darabonként 60 kr. 6283 Főraktár Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháznál király-utca 12.

Magy.kir.szabad. Osztálysorsjáték. Az Első magy. kir. szabad. osztálysorsjáték sorsjegyei kaphatók: A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcson részvénytársaság váltóüzletében Budapesten VI. ker., Andrássy-út 5. szám. 7285

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.
Addig el nem ért **HATÁS.**
KIELHAUSER H. folyékony **Glycerin-Crème**

ártalmatlan anyagokból készült sikerült vegyület, mely nemcsak a bőrt finomítja, hanem tényleg az ifjú üdéséget eleveníti és azt állandóan fenntartja. Legjobb övszer levő, szél és napütés ellen eltávolított napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztatlanságot.

Glycerin-Crème-Szappan kiváló enyhe, báronyszerű bőrt ideig elő. A Glycerin-Crème használatánál ajánlható a **Párisi Hőlgypuder** a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre változtatja és azt simán és szárazon tartja.

Hamisított párisi hőlgypudertől és Glycerin-Crémétől óvakodjanak; csak az valódi, melyen a címképen, valamint a leírásán a mellékelt védjegy van.

Raktár minden gyógyszerárban és illatszerüzletben.
Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerár Budapest, Király-utca 12.

A kinek van eladó zöldsége, gyümölcse, aprómarhája vagy egyéb élelmi czikke, vagy a ki ily cikkeket venni akar, avagy ily cikkekké kereskedik, járassa a

Budapest székes főváros kiadásában megjelenő

Hivatalos Vásárcsarnok
Értesítő

mely hetenként kétszer megjelenve közli a budapesti vásárcsarnokokban eladásra kerülő összes áruciknek napi árát, a felhozatalok mérvét és folyton tájékoztatja a beküldőket, árusítókat, mint a vevőket és ismét eladókat.

A Hivatalos Vásárcsarnok Értesítőre előfizethetni negyedévenként egy forinttal Budapesten a főváros vásárcsarnokainak igazgatóságánál.

Budapest IX. ker., Központi vásárcsarnok.

SZABADALMAKAT (Patente). Kiszokozól, védjegyeket és mintákat belajstromoztat, a világ minden államában, legkedvesőbb feltételek mellett, **RÉTHY JÁNOS**, nemzetközi szabadalmi iroda. Budapest, Erzsébet-körút 2. szám. (Tulajdonos Zselizsáki Szilárd, ökl. mérnök.) 7015

LOHSE világhírű különlegességei a bőr ápolására.

EAU DE LYS DE LOHSE.

Hatvan év óta felülmúlhatatlan mint legkiválóbb bőrvíz a tökéletes ifjú üdőség megtartására, valamint a nyári szeplő, napütés, pirosság, sárga foltok és az arcz minden tisztatlanságának biztos eltávolítására. Fehérben és rózsaszínben szőköznek, sárgában barnáknak. **LOHSE lilomtej-szappan** csodás illata, tisztasága és finomsága végett a legkiválóbb tolettel-szappan, drbjá 60 kr., rózsaszín 1 frt. Gyártmányaim vásárlásánál méltóztatnék mindig figyelni a csodra: **GUSTAV LOHSE** 46 Szeper, 46 Berlin, udvari illatszerész.

Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszerárban és jobb illatszer-üzletben. 7067

Legelőszérűbb sámfá kapható

FÖLDVÁRY IMRE férfi divat és fehérnemű raktárában. **párja** **frt 1.50**

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7301

Férfi cipők, Jäger-árak, vadász és sport-cizkék dús választékban kaphatók. **Árjegyzék bérmentve.**

Hirdetmény.

Folyó évi október hó 1. és 2. napjain, mindenkor reggeli 8 órától kezdve, Nagy-Szebenben, a Hermann-téren (a nagy gazdasági kaszárnya előtt) körülbelül 188 db. kincstári, a szekerész-csapatoknál többnyire vontatásra használt, kiselejtezett ló árverés alá fog kerülni.

A lovak a legtöbbet igézőknek a vételár és a szabályszerű bélyegilleték rögtöni lefizetése ellenében rendelkezésükre fognak bocsáttatni. 7312

Nagy-Szeben, 1897 szeptember havában.

A cs. és kir. 12. szekerész-hadosztály eladási bizottsága.

MATTONYI ÉS GIESSHÜBLER legújabb égvényes **SÁVANYUKUT**

Levélbélyeg-kereskedés **PRÜCKLER J. C.** Budapest, IV., Régi posta-u. 5. Alapított 1876. 7240

Veszek! Eladok! Cserélek!

A női szépség emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkiválóbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és szirmentes készítmény a **7163**

Margit Crème. Rövid idő alatt szűttet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is tude bájos arczszínt kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.

Margit hőlgypor 60 kr., 3 színben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpaste) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyszerára, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz. Főraktár: **Török József** gyógyszerára, Budapest Király-utca 12.

Tessék kísérletet tenni és meg fog győződni, hogy patkányok és pögegek kiirtására minden körülmények közt legbiztosabb a **László József** gyógyszerész által feltalált

patkány pusztító-szer. Bámulatos hatását és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat bizonyítja.

Ará 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasítással. — Kapható: **LÁSZLÓ JÓZSEF** gyógyszerésznél Maros-Ujvár (Erdély). 7291

Budapesti főraktár: **Égger-féle** gyógyszerár a Mádorhos.

Lunge u. Hals

Kräuter-Thee, Russ. Knöterich (Polygonum avic.) ist in vorzüglicher Reinheit 1 bel allen Extr. rümpfen der Lunge, e. Origan durch seine wirksamen Eigenschaften an bekante Kraut gude in die einleze. Di strielen Russla: da wo es eine Hobe bis zu 1 Meter errecht, nicht zu verwecheln mit dem in Deutschland wachsenden Köhlerich, Wer daher zu Phthie, Luftröhren- (Bronchit) Kränkern, Lungenspitzen-Affectionen, Kehlkopfentzündung, Asthma, Athemnoth, Brustbeklemmung, Husten, Heiserheit, Wuthusten etc. etc. hülft. Ammlich aber derjenige, welcher ein Kren zur Lungen-schwelndung in sich vermag, vermag und her. In sich den Almond dieses Kraut rühen, welcher cent in Packet a 2 Golden bei Ernst Weidemann, Liebenburg a. Harz, erhältlich ist. Brochuren mit ärztlichen Anweisungen und Attesten gratis.

Unio-selyemkelmék

a legjobb m'ndégnek mert nem törnek és nem kapnak szírfényt. A jószágát és tartósságát jól álló vállalkat. — Ezer meg ezer előszeretettel irat. Igazi gyári áron hálhoz szállított. — Lejebb követeltem megrendelést forrás magunkon részére. Minak bérmentesen küldetnek. — Svájcba a levélporto kéréses.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA selyemkeltme-gyárak szövetsége Zürich. 6954

Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Párisban aranyéremmel és diszoklevéllel kitüntetve.

Iren crem. Teljesen ártalmatlan s a legjobb szépsítő szer, mely az arczbőrnek bárony finomságot és üdéséget kölcsönöz, pár nap alatt elhárít mindenféle bőrkülföldet u. m.: bőrtkát, májfoltot, szeplőt, pattanást stb. az arczk természetes üdőségének fenntartására különösen ajánlható; azonnal felszívódik s így nappal is használható. **Ára: Kis tégelynek 50 kr. — Nagy tégelynek 1 frt.**

Iren arczpor. A legjobb "Arzczpor" az arczbőrnek frisséget, szépséget és a legtisztább fehér színt kölcsönzi, azt simán és szárazon tartja. Háromféle színben kapható, u. m.: fehér, rózsaszín és rózsaszínben. **Egy doboz ára 50 kr.**

Iren szappan. Illatos növényekből készült legfinomabb piperezappan. Különösen tisztít és élénkíti a bőrt. **Egy darab ára 40 kr.**

Iren szájjvíz. Üdítőleg hat a fogásra s megvédi a fogakat megfázásoktól eredő s más fájdalom ellen. **Egy üveg ára 35 kr.**

Iren fogpor. A legjobb és legártalmatlanabb fogtisztító szer, mindennapi használat után a fogak epék maradnak és vakító fehéret lesznek. **Egy doboz ára 50 kr.**

Iren haj- és szakálnövesztő. Biztosabb szer a haj- és szakálnöves elősegítésére. **Egy adag 2 frt.** Kapható egyedül készítmény: **HEISZLER FERENCZ** gyógyszerésznél ZENTÁN. 7304 **Alapított 1820.**

Losoványóadásra s egyidejűleg az egészség erősítésére 2 hónapig vendő a dr. Blyn s dr. Duchesne-Duparo klin. tanár, becsületrend lovagja megfigyelése után Boisson gyógyszer. által készített "spec. sa-pyilla", veszteléseivel előállított nov. készítmény. Egy 3 frosos nemzetközi posta-utalvány küldésével bérmentesen szállít egy palackkal: **M. BOISSON, 100 rue Montmartre, Paris. Budapestben kapható: **Török József** gyógyszerésznél, király-utca 12. szám. 7050**

Magasabb nőnevelő-intézet. A Horváth-féle nőgymnáziumban, valamint a hozzácsatolt elemi és ipariszkolában múlt hó 19-én kezdődtek a beiratások az intézet helyiségében. 6874

József-körút 19. szám.

Kárpitos munkákban elvállalok úgy megrendeléseket, mint átdolgozásokat mérsékelt áron mellett. Évek során át Angliában való munkálkodásom feljogosít engem azon ígéret tevésére, hogy a reám bízott munkát a lehető legjobban fogom elvégezni. 7237

STEINER LIPÓT kárpitos és diszító Koronaherczeg-utca 3. II. udvar.

4 arany, 18 ezüst érem, 30 tiszteletti és előszerű öklével.

Kwizda-féle korneuburgi marha-táppor. Veterin-ärztetkai szer lovak, szarvasmarhák és juhok számára. 43 centesed óta a legjobb istállóban kitűnő sikerrel alkalmaztatják a táplálkozást kedv hiányánál, rossz emésztésnél; a tehének tejének hősségese és jobb állományát elősegíti.

Ar: 1/2 doboz 75 kr., 1/4 doboz 35 kr. Compán a fenti védjeggyel ellátta, valódi és kapható minden gyógyszerárban és gyógyszerkereskedésben. — Főraktár: **Kwizda Ferencz Joh.** cs. és kir. osztr.-magyar és román kir. udv. szállító. 7272

Kerületi gyógyszerésznél Korneuburg, Bécs mellett.

Fesztay társaság körkép palotájában Városliget 7173

Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem óriási körkép. Látható. reggel 9 órától esti 8 óráig. Az esti órákban villanyvilágításnál. Belépő díj 50 kr. Gyermekjegy 30 krajczár.

VASÁRNAPI UJSÁG

38. SZÁM. 1897. BUDAPEST, SZEPTEMBER 19. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** / egész évre 12 frt / POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félre — 6 • Compán a **VASÁRNAPI UJSÁG** / egész évre 8 frt / félre — 4 • Compán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** / egész évre 5.— / félre — 2.50 Külföldi előfizetéshez a postilag meghatározott viteldíj is csatolandó.

II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR TATÁN.

RENDKIVÜLI ünnepi díszöltve várta a külföldön is megkapó természeti szépségektől környezett Tata városa a hadgyakorlatok megtekintésére szeptember 12-ikén oda utazó német császárt. A vasúti állomástól gróf Esterházy Ferencz kastélyáig, királyunk és a német császár szállásáig menő jó hosszú útvonal mentén a dűsan föllobogóztott házak és magas zászlós póznák közén öt esinos diadal-kaput emeltetett Komárommegye, Tata-Tóváros és gróf Esterházy Ferencz, míg maga a sárga poronddal behintett út babérlevelekkel volt beterve. A magyar zászlók mellett porosz és osztrák lobogók is lengtek, a szépen kárpitozott diadalkapuk homloka pedig II. Vilmos császár nevének kezdőbetűjével voltak ékesítve. Különösen szépen volt földszítve a vasúti állomás, hol a magyar államvasutak igazgatósága által készítettet díszsátor is föl volt már állítva.

Királyunk két nappal előbb, szept. 10-én megérkezett a hadgyakorlatok színhelyére, s mint házigazda várta fejedelmi vendégét a vasúti állomáson, hová a német császári udvari vonat délelőtti 10 órakor robogott be. A király egy negyedórával előbb ott volt több főherczeg s egész csapat polgári és katonai méltóság kíséretében. A két uralkodó látható örömmel sietett egymás megcsókoltak egymást s aztán kölcsönösen egymás kíséretével váltottak üdvözeteket. Majd a pályaházból a díszsátoron át a szabadba lépdelve, királyunknak ott váró díszhintájára ültek, a király balról, a német császár jobbról, s az útvonal menté ellepő népsokaság üdvözölő riadalaítól kísérve kettős katonai sorfal között vonultak be a pompásan díszített és fejedelmi-leg felszerelt grófi kastélyba, hol gróf Esterházy Ferencz a kastély bejáratánál, neje, Lobkovitz herczegnő a kastély fölépcsője alján fogadta a felségeket. A király személyesen vezette Vilmos császárt a részére berendezett emeleti lakosztályba, melynek ablakaiból gyönyörű kilátás nyílik a szép vidékre.

A német császár az elhelyekedés után nem sokára József, Jenő és Rainer főherczegeknél tett látogatást, kik azonban szolgálati ügyben távol levén, nem voltak szállásaikon; majd a grófi kastélyba tért vissza a császár s ott a grófi családot látogatta meg, köszönetet mond-

ván az iránta tanúsított vendégszeretetért. Este 7 órakor diszbed volt, később pedig a várost is fényesen kilágitották.

Másnap a már folyamatban levő hadgyakorlatok megtekintése következett, melyeket a vendég császár nagy érdeklődéssel szemlélt, pon-

tos térkép segítségével tájékozva magát s fáradságtalan figyelemmel kísérve minden mozzanatot.

II. Vilmos császár igen jó erőben levő javakorabeli ember és kitűnően edzett katona s e tekintetben is méltó társa királyunknak. Komoly maga-

Parlagi Vilma 1896. évi festménye. II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR, HUSZÁREZREDENEK EGYENRUHÁJÁBAN.